

Адыгэ макь

№ 3 (20267)

2013-рэ илъэс

ШЭМБЭТ
ЩЫЛЭ МАЗЭМ и 12

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Щылэ мазэм и 12-р — Урысые Федерацием ипрокуратурэ иофышIэ и Маф

Адыгэ Республикэм ипрокуратурэ иофышIэхэу ыкIи иветеранхэу лъытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

Шъуисэнхъат епхыгъэ мэфэкIым фэиI гуфэбэныгъэ хэлъэу тышгъуфэгъушIо!

Прокуратурэм ифэишIошIэ игыпкыгъэу тыхэгъэу икъэралыгъэ гъэпсыкIэ чIыпIэишIо щегъыты. Урысые Федерацием и Конституцие, хэбзэгъэуцугъэу цыIэхэр мыукъогъэнхэм лъыплъэ-зэ, прокуратурэм бзэдэжIагъэхэм апэуцужыгъэнымкIэ мэхъанэишIо зиIэ ишгъэрылхэр зэшIуехых.

Шъо ишъуиIэпIэсэныгъэрэ Иофэу ишъуыфэгъэзагъэм ишъуэрэ-фэишIыпкыгъэмрэ ялгытыгъэ цIыфым ифитыныгъэхэм якъэушъу-мэн шIуагъэу кытышIытхэр зыфэдизыр, зэфагъэр цыIэныгъэм зэрэщитеклошIытхэр.

Лыхъужыныгъэр, ишгъэдэкIыжы иныр, теубытагъэр — Адыгэ Республикэм ипрокуратурэ иофышIэхэм янэишIэ шгъаIэх. ЕIолIэнчъэу ишъуикъулыгъэу ишгъэрылхэу жъугъэцакIэзэ, экономикэм, социальнэ лъэныкъом япхыгъэ ИофыгъошIохэм язэшIохынкIэ ишъуишIуагъэу кытышIыгъаIо, тиеспублIкэ хэбзэгъэуцугъэу цыIэхэр цыпынтэнхэм ишъуиIахышIохэу хэишIошIыгъэ.

Адыгэ Республикэм ипрокуратурэ иофышIэхэм тапэкIи цытхъу хэлъэу япишгъэрылхэу зэрагъэцэкIэишIытхэм, цIыфымрэ къэралыгъомрэ яфедэхэр кызырраушъуэмэишIытхэм тицыхъэ телъ.

Прокуратурэм иофышIэхэм ыкIи иветеранхэм тафэIаIо псауныгъэ пытэ, цыIэкIэишIу яIэнэу, Адыгэ Республикэмрэ здытиие ХэгъэгъушIоху Урысые Федерациемрэ яфедэ зыхэлъ Иофым тапэкIи гъэхъагъэхэр иаишIыгъэхэр!

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТХЪАКIУШЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэ игуадзэу ИЩЭ Мухъамэд

Щылэ мазэм и 13-р — урысые печатым и Маф

Адыгэ Республикэм ижурналистхэу, къэбар жъугъэм иамалхэм иофышIэхэу ыкIи иветеранхэу лъытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

Урысые печатым и Мафэ фэиI гуфэбэныгъэ хэлъэу тышгъу-фэгъушIо!

Мы мафэр сэнхъат зэфэишгъаф зиIэ цIыфыбэхэм — журналистхэм, тхылъ тедзэлэхэм ыкIи типографиехэм яредакторхэм, корректорхэм ямэфэкI, игъом ыкIи къэбар шъыпкыгъэр цIыфхэм алэкIэгъэхъэгъэнымкIэ, тыхэгъэу ыкIи дунаим зэрэпсаоу къаишIыгъэр хъугъэ-шIагъэхэм ащыгъэгъэгъэгъэнымкIэ ахэм иофшIэн амалышIоу цыт.

Къэбар жъугъэм иамалхэм джырэ дунаим осэишIо цырыI. Пишгъэрылхэу шгъаIау агъэцакIэрэм нэфэишгъафэу, демократие институтхэр нахъышIу шIыгъэнхэмкIэ, хэгъэгъу иполитикэрэ иэкономикэрэ хэгъэныгъэ ашIынымкIэ, цIыфыгъэ шпэхъэ дахэхэр къэушъуэгъэнымкIэ, яхэгъэу шIу алъэгъоу кытыкIэхъухъэхэрэр пIугъэнхэмкIэ апишгъэрэ чIыпIэ зыубытыхэрэм ахэр ащышIых.

ШъуиIэпIэсэныгъэ, ишъуишъуыгъагъэ, творческэ амал инэу ишъуиIэхэм ишIуагъэкIэ тиеспублIкэ цыпсэурэ цIыф лъэпкэ зэфэишгъафхэм азыфагу мамырныгъэрэ зэгурыIоныгъэрэ илгынымкIэ, тишгъолхэр инвестициехэр нахъыбэу цыгъэ-федэгъэнхэмкIэ ыкIи нэмыкI ИофхэмкIэ бэ зэшIошIуыгъэр.

Къэбар жъугъэм иамалхэм ялгыкIохэм апишгъэрэ мэхъанэ зэрэтыхэрэм ащыц ясэнхъат кыдылгытэрэ ишгъэрылхэр тэрэзэу агъэцэкIэнхэр, акъылыгъэ ыкIи ишгъэдэкIыжы хэлъэу иофэIолIэнхэр.

Адыгэ Республикэм тапэкIи хэгъэныгъэ ышIынымкIэ, ащ цыпсэурэ цIыфхэм цыIэкIэишIу яIэнымкIэ Иофэу жъугъэцакIэрэм тапэкIи ишIуагъэу кызырраушъуэмэишIытхэм тицыхъэ телъ.

Тыгу кыдыдэлэу тышгъуфэлъаIо псауныгъэ пытэ, насып ишъуиIэнэу, Адыгэ Республикэмрэ здытиие ХэгъэгъушIоху Урысые Федерациемрэ яфедэ зыхэлъ Иофэу жъугъэцакIэрэм тапэкIи гъэхъагъэхэр иаишIыгъэхэр!

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТХЪАКIУШЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэ игуадзэу ИЩЭ Мухъамэд

УзыгъэгумэкIынхэр джыри щыIэх

Хэбзэгъэуцугъэу ыкIи цынагъончъэнымкIэ Совету АР-м щызэхащагъэхэм тыгъуасэ, щылэ мазэм и 11-м, зэхэсыгъо зэдыряIагъ. Ар зэрищагъ АР-м и Лышхъэу ТхъакIушынэ Аслъан.

Республикэм хабзэм тетэу щыпсэунхэм фэиI 2012-рэ илъэсым Иофтхъабзэу щызэхащагъэхэм шIуагъэу кыатыгъэм, непэ Иофхэм язытет игъэкIотыгъэу атегушIагъэх. АР-м ипрокурор шгъаIэ игуадзэу КIыкI Ибрахимэрэ АР-м хэгъэгъу кIоцI ИофхэмкIэ иминистрэу Александр Речицкэмрэ зипэщэ кыулыкыгъэхэм илъэс зэфэхысыжъэу ашIыгъэхэм афэгъэхыгъэ гушIыгъэхэр кыашIыгъэх. Ахэм кызыррауагъэмкIэ, бзэдэжшIэгъэ 4076-рэ блэкIыгъэ илъэсым республикэм псэумкIи щызэрахъагъ. Ар проценти 10-м ехъуIэ 2011-рэ илъэсым агъэунафыгъэм нахъ макI. БзэдэжшIэгъэ хылыгъэу щызэрахъэрэм процент 12,9-рэ кыыщыкIагъ, зэкIэмкIи ащ фэдэу агъэунафыгъэр 962-рэ мэхъу. Процент 40-м ехъуIэ нахъ макIэ хъугъэ цыфым шгъобж зэрэтырашагъэр, процент 21-кIэ нахъ макIэу тыгъуагъэх, 35,4-кIэ нахъ макI цыфыр зэрахъуныкIагъэр... Арэу щыт-

ми, узыгъэгумэкIын ыкIи хэбзэушъуэмкIо кыулыкыгъэхэм нахъ гъэлъэшыгъэу Иоф зыдашIэн щыкIэгъабэ джыри щыI. Ащ фэдэу прокурорым кыыхигъэ-щыгъэхэм ащыщых иакъылкIэ кыгурыIошIэ цыфыр зыукIы-хэрэм япчъагъэ зэрэхахъэрэр, бзэдэжшIагъэу зэрихагъэм пае пшгъэдэкIыжы нахъыпкIэ зыхыгъэхэм ар мызэу, мытIоу нэужыми зэрэклашIыкыжы-рэм ипчъагъэ зэрэхахъагъэр. Джащ фэдэу министрэм прокурорым кыыхагъэщыгъэ тигъогухэм хъугъэ-шIагъэу ате-хъухъэрэр, ахэм цыфэу ахэ-кIуадэрэр, шгъобж ахэзыхъэрэр узыгъэгумэкIын тхъамыкIагъоу зэрэщыгъэр.

Лъэныкъо пэпчъ хэушгъа-фыкIыгъэу бзэдэжшIагъэу зэ-рахъагъэхэм кыатегушIыгъэхэзэ, псэупIэ-коммунальнэ хызмэ-тым ылъэныкъокIэ мымакIэу законыр укъуагъэ зэрэхахъэрэр къауагъ. Нэужыми ащ игъэ-кIотыгъэу зэдытегушIагъэх. Премьер-министрэу КъумпIыл

Мурат иеплгыкIэ кыыриIо-тыкIызэ, гъэIорышIэIо компа-ниехэм яIофшIэн зэрэзэхащэ-рэм, фэIо-фашIэхэр зэрагъэца-кIэхэрэм ымыгъэрагъэхэу цыф-хэм тхъаусыхэу тхылыгъэр бэу кызырратыхэрэр кыыхигъэ-щыгъэ, муниципальнэ образова-ниехэм япашэхэрэм кыулыкыгъоу ащ фэдэ хэукъоныгъэхэм алгы-плъэнэу фитыныгъэу зиIэхэрэм мы Иофыгъом идэгъэзыжы-аналэ тырадзэнэу кыафигъэпы-тагъ. Александр Речицкэм игу-щыIэ кыышIыгъэщыгъэ гумэ-кIыгъохэм ащыщ Адыгэ рес-публикэ еджэпIэ-интернатэу Шэуджэн районым итым зи-хэгъогушIоу щайыгъэхэм загъэ-былгъэу зэрэклашIыгъэу. ТхъакIушынэ Аслъан мы Иофы-гъом идэгъэзыжыныкIэ хэIы-плэу щыIэхэм зэдыгъушIысэхэу, законыр мыукъуагъэу, кIэлэ-цIыкIуэхэм язэрари хэмылгъэу зэшIохыгъэ зэрэхахъэрэр кыыхахыгъэу кыариIуагъ.

Нэужым хэбзэгъэуцугъэу Советым кыыхыгъэ 2013-рэ илъэсым Иоф зэришIэшт пла-ныр зэдаштагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

НахъышIоу яIофшIэн зэхашIэшт

БэмышIэу Теуцожь районым иветеранхэм ясовет изэхэсы-гъоу шIагъэр зыфэгъэхыгъа-гъэр блэкIыгъэ илъэсым Иофэу ашIагъэр зэфэхысыжыгъэ-ныр, тапэкIэ яIофшIэнхэр на-хъышIоу зэрэзэхащэштхэр ары. Ветеранхэм ясовет итхъаматэу НэмытIэкъо Юрэ зэлукIэм кызыррауагъэмкIэ, псэум-кIи заом иветеранэу районым щыпсэурэр нэбгырэ 12. Ахэм ащышIэу бзылгыгъэу пIы. Пенсионерхэр 5565-рэ, шъуза-бэхэр 12, зэо кIыбым шIагъэ-хэр 602-рэ, афган заом хэлэ-жыагъэхэр 28-рэ.

Ахэр зэкIэ районым ипсэ-упIэхэм ащызэхэщэгъэ пэублэ организациехэм ахэтых. Ахэм япашэхэм, районым иветеран-хэм ясовет итхъаматэу Нэмы-тIэкъо Юрэ апэ зэритэу, пшгъэ-рылхэу шгъаIау зыфалгытэ-жыгъэр нахъыжхэм афэгумэ-кIынхэр, ахэр зыфэныкыгъэхэр

зэрагъэшIэныр, афагъэцэкIэныр ары.

— Тиветеранхэм яфэIо-фа-шIэхэр план гъэнэфагъэм тетэу зэшIотэхых, — ипсалгэ кы-щыIуагъ НэмытIэкъом. — ТекIо-ныгъэм и Мафэ фэгъэхыгъэ автопробегхэр илъэс къэс зэхэтэхэх, заом щыфэхыгъэхэм ясаугъэгъэхэу чылагъохэм адэт-хэм ташIэIэ. МэфэкI мафэхэм ветеранхэм тафэгъушIо, шIу-хъафтынхэр афэтэшIых, сы-маджэхэм талгъэкIо, Iзэгъу-уцхэр зэралэклагъахъэрэм, ме-дицинэм иофышIэхэм аналэ зэрэтырагъэгъэхэр талгъэплгъэ, санаторием кIомэ зышIоигъо-хэм таделэ.

ФэIо-фашIэхэу афагъэца-кIэхэу зигугъу кыышIыгъэхэм ащыщ ветеранхэм республикэ ыкIи район гъэгъэхэр ренэу къазырафэгъэгъэхэр, кIэлэеджакIохэм зэралэкла-кIэхэрэр, нэмыкIыбэхэри. Рай-

оным иветеранхэм ясовет иIофшIэгъэ дэгъухэм ащыщ АдыгэIагъэр Тэхъутэмыкыое районымрэ ямызакъоу, ягъу-нэгъухэу Псыфэбэ, Шыгъэлэ районымрэ, КраснодаркIэ Кара-сунскэ округым ыкIи кыалэхэу Туапсэ, Апшеронскэ яветеран-хэм ясоветхэм блэгъэныгъэ-зэкъошныгъэр гъэпытэгъэ-нымкIэ зэзэгъыныгъэхэр ада-шыгъэу зэдэпсэхэу, зэдэлажкэ-хэу зэрэщыгъэр.

ЗэлукIэм кыышIыгъылагъэх, районым иветеранхэм ясовет иIофшIагъэ «дэгъукIэ» алгы-тагъ ветеранхэм япэублэ орга-низациехэм япашэхэу Очэп-щыекIэ Делэкъо Рэщыдэ, ПчыхъалыкыуаекIэ Дыхъу Андзаур, районым инахъыж-хэм ясовет итхъаматэу Хъот Ерыстэм, нэмыкIэхэри. ТапэкIэ ветеранхэм яфэIо-фашIэхэр нахъышIоу зэрэзэхащэштхэм фэгъэхыгъэ Иофыгъохэр кы-дэзылгытэрэ унашъори аш-тагъ.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Унэ сертификатхэр аратыгъэх

Унэгъо ныбжьыкIэхэм зычIэсыштхэ унэхэр ягъэщэфыгъэнхэм е ахэр яунаеу ягъэщыгъэнхэм афэшI IэпыIэгъу ятыгъэным фэгъэхьыгъэ программэу 2011 — 2015-рэ илъэсхэм ателытагъэр гъэцэкIэгъэным Теуцожь районым иадминистрации ипашцхэр яшъыпкъэу дэлажъэх. Ащ фэшыхат унэгъо ныбжьыкIишмэ илъэсыкIэм икIыхьагъухэм адэжъ зычIэсыштхэ унэхэр зэрэщэфын альэкIышт ахьщэр къа-

зэрафатIупщыгъэр къэзыушы-хьатырэ сертификатхэр зыщаратыжыгъэхэ мэфэкI гушлогъо зэхыхъуу цылагъэр.

Теуцожь районым иадминистрации ипашцхэр ХьачмамыкIо Азэмагъ псауныгъэ пытэрэ щыIэкIэ дахэрэ ялэнхэу афэлаIозэ, афэгущыIозэ зычIэсыштхэ унэхэр зэрэщэфышттым пае къафатIупщыгъэ ахьщэр зыфэди-зыр зэрыт сертификатхэр унэгъо ныбжьыкIишмэ аритыжыгъэх. ЛъэуэстэнхьаблэкIэ

Евгения Волкова иунагъо зэрэхъурэр нэбгырищ. Сомэ 311040-рэ зэрыт сертификатыр ратыгъ. ПэнэжыкIуае щыпсэурэ Къат Рустам иунагъуи исыр нэбгырищ. Ащи ахьщэу ратыгъэр ыпэрэм фэдиз. ПчыхьалыкIуаекIэ Чэтэо Марзыет иунагъо зэрэхъурэр нэбгырищ. Ащ сертификатхэр фагъэщышагъэм итыр сомэ 414720-рэ.

ПстэумкIи унэгъуишми зычIэсыштхэ унэхэр арагъэщэфынэу ахьщэу къафатIупщы-

гъэр сомэ миллионрэ мин 36,8-рэ. Ащ щыщэу мин 435,4-р федеральнэ, мин 601,4-р район бюджетхэм къарыкIыгъэх.

Унэгъо ныбжьыкIэхэу сертификатхэр зэратыгъэхэм гум кыкIырэ гушыIэ фабэхэр къафатIуагъ, унэу ащэфыхэрэм ачIэтхьыхьажынкхэу, ачIэбэгъухьанхэу, псауныгъэ пытэ ялэнэу зэхыхьэм шафэлыIуагъэх район администрацием ипашцэ игуадзэу ХьэдэгъэлIэ Мэдждэ, районым иветеран-

хэм ясовет итхьаматэу НэмытIэкIо Юрэ, район администрацием испециалистэу ахьщэр къэтиупщыгъэным пае ищыкIэгъэ тхылъхэр зыгъэхьазырыгъэ Нэхэе Адамэ.

Сертификатхэр зэратыгъэ ныбжьыкIэхэм ацIэкIэ район администрацием «тхьашъуегъэпсэу» къыраIуагъ Евгения Волковамрэ Къат Рустамрэ.

НЭХЭЕ
Рэмэзан.

Шъачэ щызэнэкъокъугъэх

хэр ары зэнэкъокъум хэлэжъагъэхэр.

— Зэнэкъокъум зыфэдгъэхьазыры зэхъум Iэшынэ Хьазрэт адыгабзэкIэ итхыгъэу «ПхъэкIыч» зыфиIорэр ары дгъэфадагъэр, — къеIуатэ ШэхэкIишхом дэт гурыт еджапIэу N 90-м адыгабзэмкIэ икIэлэегъаджэу КIошгъэ Сэламэт. — Спектаклыр къэзышIыгъэр я 7-рэ классым щеджэхэрэ КIошгъэ Юрэрэ Хьушт Муратрэ. Лъэпкъ Iэмэ-псымэхэмрэ адыгэ орэдыжхэмрэ афэгъэхьыгъэ къэгъэлэгъон гъэшIэгъон ахэм къашIыгъ ыкIи а I-рэ степень зиIэ диплом къафагъэщышагъ, хэушъхьафыкIыгъэ Щытху тхылы купым ипашцэ къыратыгъ.

Адыгабзэр, урымыбзэр, гъурдж ыкIи ермэлыбзэхэр зэзыгъэшIэрэ кIэлэеджакIохэм апае зэнэкъокъоу «Си Хэгъугу» зыфиIорэр Шъачэ щызэхашцэагъэ. Iофтхьабзэм пшъэрылIэу фагъэуцугъагъэр кIэлэеджакIохэм творческэ IэпэIэсэныгъэу ахэлхэр кыыхэгъэщыгъэнхэр ыкIи ахэм зарагъэушъомбгъуныр ары. Шъхьадж илъэпкъ шэнхьабзэу иIэр ышIэныр ыкIи нэмыкI цIыф лъэпкъхэм яхабзэхэм нэIуасэ афэхъуныри Iофтхьабзэм къыдыхэлъытэгъагъ.

Гимназиэу N 8-м исценэ бзэ зэфэшъхьафхэмкIэ гъэуцугъэ спектаклэ 17 къыщагъэлэгъуагъ. Зэфэхьысыжъэу ашIыгъэхэм ялгытыгъэу лъэныкIо зэфэшъхьафхэмкIэ текIоныгъэ къыдэзыхыгъэхэр къэнэфагъэх.

Къуаджэхэу ШэхэкIишхомрэ ХьаджыкIорэ къарыкIыгъэ кIэлэеджакIо-

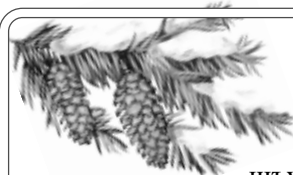
Пшысэу «Красная Шапочка» зыфиIорэм техыгъэ спектаклэ цыкIур ары ХьаджыкIо гурыт еджапIэу N 94-м кыгъэлэгъуагъэр.

— Класс зэфэшъхьафхэм ащеджэрэ кIэлэеджакIохэр зэнэкъокъум хэлэжъагъэх, — еIо адыгабзэмкIэ кIэлэегъаджэу КIошгъэ Маринэ. — Спектаклым икIэгъэлэгъон апэрэ классым щеджэрэ КIошгъэ Людмилэ, ятфэнэрэ классым щеджэхэрэ Шъхьэлэхэо Данэ, Кобл Даринэ, Хэхьо Русетэ ыкIи яблэнэрэ классым щеджэхэрэ Тхьагъушгъэ Русетрэ Кобл Заремэрэ хэлэжъагъэх.

Артист ныбжьыкIэхэм а I-рэ степень зиIэ диплом къафагъэщышагъ ыкIи «Лучшая постановка» зыфиIорэ лъэныкъомкIэ ящэнэрэ чIыпIэ къыдахыгъ.

НЫБЭ Анзор.

Сурэтым итыр: **КIошгъэ Сэламэт.**

СышъуфэгъушIо!

«Адыгэ макъэм» щылажъэхэрэм илъэсыкIэу кыхьагъэм пае сышъуфэгъушIо, псауныгъэ пытэ шъуилэнэу, шъуиунагъомэ рэхьатныгъэ арылтынэу, джыри бэрэ тыжъугъэгъушIоу тилъэпкъ гъэзет шъуцылэжъэнэу сышъуфэлъало.

Аужырэ илъэсхэм гъэзетыр бэкIэ нахь гъэшIэгъон хьугъэ, зылыIэсырэр, къытфигуатэрэр бэ дэд. Адыгэ лъэпкъым къырыкIуагъэми, тыхэку щапIугъэ цIыф шлагъохэм ящыIэныгъэ гъогу зыфэдагъэми лъэшэу тшIогъэшIэгъонэу тяджэ. Сэ ситхыгъэхэри гъэзетым кыхиутэу кыыхэкIыгъ. А лъэхьаным кызыгурыIуагъ тилъэпкъ гъэзет цыфыбэ зэреджэрэр.

ТилъэпкъыкIэ илъэсыкIэ мафэ Тхьэм тфэшI кыихьэгъэ илъэсыр.

ХЪУТ-ДЭБЭГЪО Свет.

Мыекъуапэ.

ИлъэсыкIэмрэ гухэлъхэмрэ

ИлъэсыкIэм нэбгырэ пэпчэ гухэлъ горэхэр репхых, нахьышIум илъэныкъокIэ щыIэныгъэм зэхьокIыныгъэхэр фэхъунхэу ежэ. Къыхьэгъэ илъэсым иапэрэ зыгъэпсэфыгъо уахътэ зэрагъэкIуагъэмкIэ ыкIи илъэсэу кыихьагъэм зэрэщыгугъыхэрэмкIэ ныбжьыкIэхэр къыддэгъошагъэх.

Аскэр, илъэс 23-рэ ыныбжэ:

— ИлъэсыкIэм къэбар гушIогъуабэ кыздихыгъ. ТиунагъокIэ хахьо тиI, сабий къытфэхъугъ. ПшъэрылIэу сийэхэр нахьыбэ хьугъэ, тищыIэкIэ-псэукIэ нахьышIу сшIыным сыфэбэнэшт.

Зэшъхьэгъусэхэу Сыхьатбийрэ Марианнэрэ:

— 2013-рэ илъэсым иапэрэ мафэхэр чэфэу дгъэкIуагъэх. Тилахьылхэм, тиныбджэгъухэм тахьагъ, къушъхьэхэм тащылагъ. Унэм зыщыдгъэпсэфынкхэу игъо тифагъ. ГухэлъыкIэхэр тиIэхэу IофшIэным пытыдзэжыгъ. Мы илъэсым къыддэхэу тшIоигъоу итхьухьагъэхэр дгъэцэкIэнхэу тыфэхьазыр.

Адам, илъэс 26-рэ ыныбжэ:

— Цыфхэм языгъэпсэфыгъо уахътэ

рэхьатыныр полицием иIофышIэхэм типшъэрылIыгъ. МэфэкI мафэхэр тынчэу кIуагъэх. Тиреспубликэ сыд фэдэрэ илъэси мамырныгъэ илтынэу сыфай. Джынэс ауштэу щытыгъ, джыри ащ тыфэбэнэшт.

Аида, илъэс 23-рэ ыныбжэ:

— «ИлъэсыкIэр кызырибгъахэрэм фэдэу кIошт» аIо. Анахьэу шIу слъэгъурэ цыфхэу сянэрэ сятэрэ зыгъэпсэфыгъо уахътэм сакIэрысыгъ. Шхыныгъо гъэшIэгъонхэмкIэ згъэшIуагъэх. Мы илъэсымкIэ згъэнафэхэрэм ащыщ унагъо сыхьаныр. Арышъ, мэфэкIым сызэрэпэгъокIыгъэм фэмыдалоу илъэсыри кIонэу кысышIошIы. (Мэхьы).

ГушыIэгъу афэхъугъэр ШХОНЧЫБЭШIЭ Рузан.

Къушъхьэхэм уащысакъын фае

ИлъэсыкIэ кыихьагъу мэфэкI мафэхэм тикъушъхьэхэм защызыгъэпсэфынкхэу къэкIуагъэр зэрэбэм, илъэсэу кыихьагъэм иапэрэ мэфищ кыкIоцI нэбгырэ 57-мэ шъобжхэр ателы зэрэхъугъэм игугъу къэтшIыгъагъ.

УФ-м ошIэ-дэмышIэ IофхэмкIэ и Министерствэ АР-мкIэ и ГъэлорышIапIэ ипресс-къулыкъу тызэрэщыгъэгъозагъэмкIэ, зыгъэпсэфыгъо мэфишIэу кIуагъэм кыкIоцI къушъхьэхэм яуахътэ ащызыгъэкIуагъэхэу, шъобж зытещагъэ хьугъэхэм япчъагъэ нэбгырэ 93-м нэсыгъ. БлэкIыгъэ илъэсым ащ фэдэ иуахътэ егъэпшагъэмэ, ар фэдищыкIэ нахьыб. Къэгъэнэжыны къулыкъум иIофышIэхэм

къызэраIуагъэмкIэ, а мафэхэм осэу къушъхьэхэм ателгыр зэрэмэкIагъэр ары ащ фэдиз тхьамыкIагъор кызыыхэкIыгъэр. Ащ фэдэ зыхьукIэ, гъэпсэфыпIэу цыфхэр зэоллагъэхэм жэхэмрэ пчыкIохэмрэ къаратын фитхэп. МылькIоу кыыхахьышттым фэшI, осыр зэрэмэкIэм пае къамыганэу, ахэм ар агъэцэкIэрэп. Ежэ туристхэми шапхьэхэр Iэпэдэлэл зэрашIырэри ащ кыыхьажы.

Джы мары аужырэ мафэхэм дунаир нахь къэуцыхыгъ, къэсыгъ, кыгъэщытыгъ. Къушъхьэхэм нахь ащычылэжъ ыкIи осыр нахь куоу кышъатырильхьагъ. Синоптикхэм мэфэ благъэхэм къэфэбжынкхэу къатыми, тигъэпсэфыпIэ чIыпIэхэм ар

анэсыштгэп. Арышъ, зыгъэпсэфыгъо мэфитIум ащ цыфэу къаолIэштыр зэрэмымэкIэштыр гъэнэфагъэ. Къэгъэнэжыны къулыкъум хэтхэм ар къыдалгытэзэ, жэхэмрэ пчыкIохэмрэ узэрадэзекIошт шапхьэхэм ашIомыкIынкхэу, сакъыныгъэ кызыыхагъэфэнэу, кIэлэцIыкIухэр язакъоу къамыгъэнэнхэу пстэуми къалъэлух. Мыгъэ къушъхьэхэм зыпари ащыхэкIодагъэп, ау шъобж зэфэшъхьафхэр хэзыхыгъэр бэ дэд. Зыгъэпсэфыгъо сыхьатхэм тхьамыкIагъор кIэух афэмыхьуным фэшI пстэури зыфэсакъыжыкIэм зэрэнахьышIур ахэм кыкIагъэштхы.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтым Iэшынэ Аслъан тырихыгъ.

Ибэ пстэуми псэуплэхэр аратыштых

Икыгъэ ильэсым ыкІэм Урысые Федерацием законыкІэу щаштагъэхэм ащыщ тыгъэгъээзэ мазэм Президентэу В. Путинер зыкІэтхэгъэу «Ны-тыхэр зышъащымытыжъхэм ыкІи зылыгъын зымылэхэм псэуплэ ягъэгъотыгъэным ыльэныкыкІэ УФ-м ихэ-бзэгъэуцугъэ акт хэхыгъэхэм зэхъокыныгъэхэр афэ-шлыгъэнхэм ехыллэгъэ» зыфилорэр. Къыхъэгъэ ильэ-сым ищылэ мазэ иапэрэ мафэ къыщегъэжъагъэу ащ кІуачІэ илэ хъугъэ.

Законом къызэрэдилытгэрэмкІэ, щылэ мазэм къыщегъэжъагъэу зы сабый иби тикъэралыгъо исыжыштыгъэ унэ е нэмыкІ псэуплэ рамытыгъэу. Ащ нэмыкІэу, зянэ-зятэ зымылэжъ сабыйхэмрэ яунэхэм ащапІунхэу ащ фэдэхэр алызыхыгъэ унагъохэмрэ къыхъэгъэ ильэ-сым къыщегъэжъагъэу ахыщэ ІэпылэгъукІэ хабзэр аделэшт.

Сабый ибэхэм аныбжэ ильэс 18 зыхъукІэ зыщыпсэунхэ унэ хабзэм къаритынэу (къафишэ-фынэу) тапэкіи шытыгъ, ау а Іофыгъор ильэс пчъагъэхэм гъэцкІагъэ хъугъэп. Зэратын фаеу псэуплэ зэрамытыгъэу къэнагъэхэм, ахэм къахахъохэрэми япчъагъэ ины.

ЗаконыкІэу аштагъэм гугъэ-пакІэхэри къетых, Іофыгъом хэкІыпІэу къыфагъотыгъэри къегъэнафэ. Ибэ минишъэм къехъоу тыхэгъэу щыпсэухэрэр

зыгъэгумэкІырэ Іофыгъор зэшІохыгъэным пае хэушъа-фыкІыгъэ псэуплэ фонд къэралыгъом зэрэзехиштыгъ ащ къыщелэ. Фондыр зыфэлэжъ-штыр кІэлэцІыкІу ІыгыпІэхэм ачІэсыгъэ ныбжыкІэхэу къычІатІупшыхэрэр ары. Ны-тыхэр зымылэжъхэм, хабзэм янэ-ятэхэм цІыкІухэу къали-хи зыныбжэ икыгъэхэм фонд-дым шыщэу псэуплэ аратызэ ашышты. Ар чІыгум тет унэу, унэм ызыныкыоу е унэ зэтетым шыщ фэтэрэу шытын ылгэ-кІышты.

Зыныбжэ икыгъэ ибэхэр псэуплэхэм ильэситфэ ахэр зы-тырарамыгъатхэу арысынхэ фитых. ІофшІапІэ зымылэхэр, сымаджэхэр, хъапс Іоф хъугъэ-хэр ильэсишІэ псэуплэхэм арысынхэу фитыныгъэ ялэшт. Псэуплэ къазыратыгъэр ильэ-ситф (ильэсишІ) зыхъукІэ,

ар яунаеу зытырарагъэтхэнэу ныбжыкІэхэм амал ялэ мэхъу. Ащ нэс хабзэм зэриуеу къэнэ.

Тапэкіи псэуплэ зытефэрэ ныбжыкІэхэм хабзэм аригъэ-шІырэ унэхэм ащыщ фэтэр къащаратыштыгъ, нэужым унэ уасэр ахыщкІэ къафатІупшэу хъугъагъэ. Ар къызыдэхурэр мэкІагъэ, ащ емылтыгыгъэу ибэхэм къаратырэ фэтэрхэри, ахыщэхэри дезыгъэкІокІырэ цІыфхэр социальнэ къулыкыу-шІэхэми, чІыпІэ администра-торхэми, хыкумышІхэми къа-хэкІыштыгъэх.

БэмышІэу хъугъэ шысы къэ-

пхын плъэкІышты — зыныбжэ икыгъэу Мыекъопэ районым щыпсэурэ ибэхэм къатефэгъэ фэтэрхэр нэмыкІ цІыфхэм аратыгъэхэу къыхагъэщыгъагъ. Ащ фэдэ мыхъо-мышІагъэхэм апэуцужыгъэным фэшІ джы апэрэ ильэситфым ибэхэм псэ-уплэхэр атырамытхэнхэу уна-шэо зыкІашІыгъэр.

Ыныбжэ ильэс 18 мыхъу-гъэми, нахыжъэу псэуплэ зэ-ратын фаехэр ибэхэм къахэкІыхэу мэхъу. Ащ епхыгъэу зянэ-зятэ зымылэу къэтэджыгъэ ныбжы-кІэхэм къаратырэ унэр зыфэдэн фаери, къараты мыхъуштыри

законом шыхэгъэунэфыкІы-гъэх. Гушылэм пае, ар къыз-шыхъугъэ ыкІи зыщапІугъэ унэм уз хылыгъэ зилэ цІыф е ежыр къызылахыгъэгъэх янэ-ятэхэр псаоу исыхэмэ, ащ фэдэ псэуплэм ибэр иптхэн уфитэп. Ащ къыхэкІэу законом хэгъэ-хъонэу фашІыгъэхэм ащыщ къыщелэ ибэр пІэлэ гъэнэфа-гъэ имылэу псэуплэ унаем кІэ-дэон зэрэфитыр.

Зыныбжэ икыгъэ ибэм псэ-уплэ имыщыкІагъэгъомэ (еджэ-ныр къымылхыгъэмэ, дзэ къу-лыкыур ехымы, хабзэм пшъэ-дэкІыжэ ригъэхъэу чІыпІэ шъхъаф шылэмэ), лгъэу тхылы-ытхынышъ, зыщыфэе (къыз-шигъэгъэжъырэ) уахытэм ар къыратынэу шыт.

Ибэхэм псэуплэ ягъэгъоты-гъэным фэгъэхыгъэ хэбзэгъэ-уцугъэр зыгъэцкІэштхэр ыкІи псэуплэхэр зэрагъэфедэхэрэ шыкІэхэр зыуплгъэкІуштхэр Урысые Федерацием исуъект-хэм ягъэцкІэкІоу къулыкыурхэр ары. КъызэрэтІуагъэу, хэбзэ-гъэуцугъэм кІуачІэ илэ зыхъу-гъэр къыхъэгъэ ильэсыр ары-ми, ащ ыпэкіи сабый ибэхэм аратышты унэхэр къызхахышты хэушъафыкІыгъэ псэуплэ фондхэр зыщызэхаштыгъэ хэ-кухэри шылэх, ахэм Липецкэ, Псковскэ, Пермскэ, Амурскэ, нэмыкІ хэкухэри ахэхъэх.

Фондым изэхэцэн псынІа-гъо хуштыгъ, ау сабый ибэхэм псэуплэ ягъэгъотыгъэныр къэ-ралыгъо Іофыгъо хъугъэхэу, чІыпІэ пащэхэми ащ аналэ ты-рагъэтышты.

Нырэ тырэ зилэм псэуплэ зэ-ригъэгъотынымкІэ ахэр илэпы-лэгъух, зымылэм ахэм ачІыпІэ хабзэр къызэрэфинуорэр игъо шыппкы.

*Зыгъэхъабырыгъэр
ШЪАУКЪО Аслъангуащ.*

Чыгухэр муниципальнэ мыльку хъужыгъэх

Мыекъопэ районым ипро-куратурэ бэмышІэу къыхи-утогыгъэ Г.А. Илюшинам уголовнэ Іофхэу къыпагъэтэ-джагъэм ихэлпІэн икІэууххэм афэгъэхыгъэ къэбар. Мые-кыопэ районым ипрокурату-рэ уплгъэкІунэу зехишагъэм къыгъэлгъэуагъэм тетэу ащ уголовнэ Іоф къыпагъэтэджэ-гъагъ. Хыкумым зырилгыта-гъэмкІэ, ІэубытыпІэу къау-гъоигъэхэр екыух муницип-пальнэ гъэпсыкІэ зилэ «Побе-динскэ къоджэ псэуплэр» зы-филорэм иадминистрације ипэ-щагъэу, ильэс 47-рэ зыныбжэ Галина Илюшинар ащ тетэу агъэмысэнымкІэ. Урысые Фе-дерацием и Уголовнэ кодекс ия 159-рэ статья ия 1-рэ Іахъ, Урысые Федерацием и Уго-ловнэ кодекс ия 159-рэ ста-тья ия 3-рэ Іахъ, джащ фэдэу Урысые Федерацием и Уго-ловнэ кодекс ия 292-рэ статья ия 2-рэ Іахъ атегъэпсыхыгъэу ащ бзэджэшІагъэ зэрэзри-хыгъэр агъэунэфыгъ.

2008-рэ ильэсым Іоныгъом къыщегъэжъагъэу 2010-рэ ильэсым шышъхъэлум нэс Іэ-

натІэу ылыгъыр къызыфигъэ-федээз, документ нэпІхэр зэ-хигъэуцохээз Илюшинам пэ-щэныгъэ зыдызэрихэрэ му-ниципальнэ образовании ичІыгу Іахъхэр ежэ иунаеу ышІыгъэх, джащ фэдэу посел-кэу ТульскэмкІи зы чІыгу Іахъ ыштагъ.

Илюшинам зэрихъэгъэ бзэджэшІагъэм къыхэкІэу муниципальнэ гъэпсыкІэ зилэ «Мыекъопэ районым» со-мэ миллионым ехъу зэрар ыхыгъ.

Хыкумым Илюшинам со-мэ мин 350-рэ тазырэу ты-рилъхыгъ ыкІи ильэситІум къыкІоцІа ІэнатІэр ылыгъын фимыгъэу ышІыгъ.

Районым ипрокуратурэ 2012-рэ ильэсым шэкІогъум и 26-м Мыекъопэ район хы-кумым мы Іофым епхыгъэу тхылы 4 ыгъэхыгъ, чІыгу Іахъхэу зигугъу къэтшыгъэ-хэр муниципальнэ гъэпсыкІэ зилэ «Мыекъопэ районым» иеу зэрэщыгъэр къагъэшпы-къэжыгъ. Мыекъопэ район хыкумым унашъоу ышІы-гъэм тетэу а чІыгу Іахъхэр муниципальнэ мылькум ха-гъэхъажыгъэх.

Гъогум изытет дэй дэд

Тэхъутэмыкыое районым иадминистрације Шъхъэлэхъо Азмэт пащэ зыфэхъугъэм къы-щыублагъэу псэуплэхэр зэзы-пхырэ гъогухэр агъэцкІэжы-хэу рагъэжъагъ, ау джыри зы-нэмысыгъэхэр шылэх. Ахэм ащыщ Пэнэхэс къэзыухъэрэ гъогоу Краснодар краим и Се-верскэ район ипсэуплэхэм якІурэр. Ащ пстэумкІи кило-метри 2,4-рэ икІыхыгъ. Зэго-рэм ар зэтэгъэпсыхыгъагъ ыкІи транспортыбэ рыкІо-штыгъ, ау ар шылэжъп, гъо-гум изытет тІэкІу шІагъэу зэ-лэхыгъ. Джы ащ иутыгъэ ку-ухэр илэх, псыр теуцо, псын-жы мэхъу. Автомашинэ псын-кІэхэр хэгъэкІыхи, тракторкІэ ушыкІоныри къын. Гъогур за-шыгъэм къыщыублагъэу гъэ-цкІэжынын тэрэз рашІылагъэп, иутыгъэу фэхъурэм мыжъо-пшэхъо зэхэлэ кухъэ заулэ ра-такъоштыгъ. Ащ нахъ дэижъэу гъогур ышІыштыгъ.

Мы гъогур зэрэзшыкыуа-гъэм ыпкы къыкІыкІэ, къутыр-хэу Пароннэ-Покровскэм, Ча-паевым, Львовскэм, Ананьев-скэм ащыпсэухэрэм лыеу

километришІ пчъагъэ акІузэ Краснодар кІонхэ фаеу мэхъу. Хылыгъэзешэ автомашинэхэм Пэнэхэс игъогухэр акыутэх, лгъэсэу къуаджэм ушызекІо-ныри джы шынагъо. Львовскэ псэуплэ коим ипащэхэм Пэнэ-хэс игъунапкы нэс агъэцкІэ-жыгъ, къэнагъэр Тэхъутэмы-кыое районым Іахъ.

Мы Іофыгъом цІыфхэр егъэ-

гумэкІых, анахъэу Пэнэхэс шы-псэухэрэр. Район администра-цием ипащэу Шъхъэлэхъо Аз-мэт цІыфзэхыхъэу шылагъэм къызэкІом зыфагъэзагъ. Гъо-гум изытет зэрэщыгъуазэхэр, зэригъэгумэкІыхэрэр ыкІи ащ игъэцкІэжынын пІулахышты ахы-щэр бюджетым зэрэхалгыта-гъэр Азмэт къариІуагъ. Пащэ-хэм аІуагъэр агъэцкІэжыны-нышъ, мы ильэсым гъогур зэ-тырагъэпсыхыжынын цІыф-хэр мэгугъэх.

ХЪУШТ Шэбан.

ТхыльыкІэм бэшІагъэу тежэщтыгъ

Ти Адыгэ Республикэ дахэ. Ар бай цыф зэдІужьхэмкІэ, мээыхэмкІэ, псыхьо шкуашко-хэмкІэ, губгъо гъэбжъухэмкІэ, къушъхьэху хыишъхьэ ыкІи мылькукІэ ушъагъэхэмкІэ. Ау етІани а зэпстэумэ къахэзгъэ-хьожьы сшІоигъор адыгэ лъэп-къым, лэшІэгъу чыжъэ дэдэм къыщегъэжъагъэу къыкІугъэ-гъогум ихыишъэ шъэфхэр къэ-зыІотгъэр кІэныжъ шІагъоху чІыетІэхэм къагъотыхэрэр ары. Ащ фэдэ Іофмэ гъэхъэгъэшІу-хэр ащызышъыгъэ цыф гъэса-гъэху, тхыгъэ зэфэхьысыжъ инхэр зышІыгъэмэ ащыщых Л.Я. Люлье, С.Н. Джанашиа, Н.В. Анфимовыр, Аульэ Пшы-мафэ, ЛэупэкІэ Нурбий, П. А. Дитлер, нэмыкІыбэхэр.

Сэ зигугъу къэсшІы сшІоигъор Тэу Аслъан итхыль гъэ-шІэгъонэу, чыжъэ дэдэкІэ тинепэрэ адыгэ лъэпкъ ихыишъэ куоу ухэзыщэу «Адыгэмэ яды-шъэ кІэныжъ» зыфІоу Мые-къуапэ къышъыдкІыгъэр ары. Аслъан непэп зысшІагъэр, ты-зэлукІэу бэрэ къыхэкІы, адыгэ-мэ яхьыллагъэу къыуатэхэрэм сагъэгъушІо, бэмэ сарагъэгъу-шысы. Мы ауырэр мэээ зы-тІум «Адыгэ макъэм» ащ археологием фэгъэхьыгъэу къы-

ригъэхьагъэхэм язакъоми, археолог шъыпкъэу, Тхьэм исэнэ-хьат къыфигъэхъугъэу ольтыгъ.

Аслъан итхыльэу «Адыгэмэ ядышъэ кІэныжъым» къыфэд-гъэзэжъымэ, тхылыр пкІы-рапкІынэу «фэпагъэ», бзэу зэрэ-тхыгъэр гурыІогъошІу, экспедициехэми къатыгъэ пкІыгъо-хэр нэм къыкІэуцохуэу къетхы-хьэх, ахэм ямэхьанэ, аныбжъ, лъэпкъым ихыишъэ ар зэрэ-пхыгъэ шъыпкъэр джэнджэш-гум къимыхьанэу къеІуатэх. Авторым иІофшІагъэ дэт нэ-кІубгъо пчъагъэр мыбэми (128), Іушыгъэрэ Іэпэлэсэныгъэ инырэ зэриІэр къыхэщэу, зэр-аІоу «гушыІэхэр макІэху, ау гупшысэ-гурышэхэм заушху-гъэу» зэфэхьысыжъ гъэшІэ-гъонхэр ешІых. Темэу къыІэ-тыхэрэр зыфэгъэхьыгъэхэм гу-альюзыгъэгъэрэ шъхьэхэр афи-шыгъэх. Ащ фэдэу шысэ зауІ: «Джабэ зынапэр тыхэку», «Про-томыутІэ археологие култур-рэр», «Тятэжъхэм тичІыналгы, тыхабзи агъэлъэплагъ», «Шэр-мэт (Сармат) културэр», «Зы Іуашъхьэ ишъэф», «Дэнэ гъо-гур», «Бзылфыгъэ шыу — амазонк», нэмыкІхэри. Тхы-лым дэт шъхьэ пэпчъ нэІуасэ узыфэхъурэм, къыритхылІэрэм

уеджэ пшІоигъо оху. Узаджэрэм гукІэ ухэхьэ, уишІэныгъэ къыхэхьэ, гуахьэ хэогъуатэ.

«Археологие» зыфалорэ гу-шыІэр урым гушыІ. ГушыІа-лэм («Словарь иностранных слов» — М., 1954) мары ащ имэхьанэу къыщитырэр: «Археология — наука, изучающая историческое прошлое человеческого общества по вещественным памятникам (орудиям труда, утвари, оружию, жилищам, укреплениям, местам погребений)». Археологие хьылы-мым къыгъэуцурэ пшъэрыль-

хэм Тэу Аслъан арыгъуа-зэзэ, ахэр ыгъэцакІэхэзэ, итхыль ытхыгъ. Ащ «Гу-шыІэлэ» зэгъафгъэ пылъ. Ащ ыпэкІэ къыдкІыгъэ адыгэ гушыІалэхэм адэ-мыгъотэщтэу кІэу къыщи-тыгъэр макІэп: бгыгъунэ-кІухь, къэлэшъхьэкъожъ, тхьэнэшъу, нэмыкІхэр.

Тэу Аслъан итхыль фэ-гъэхьыгъэ рецензиеп сэ къэстхыгъэр, ау ІофшІа-гъэм сызеджэм егъашІэм сызышъыдэжъэрэ егъэджэн Іофыгъом фэгъэхьыгъэу тхылым гупшысэу сигъэ-шыгъэхэм кІэкІэу сакъы-тегушыІэн.

АпэрэмкІэ, адыгэ еджа-пІэхэм ащагъэфедэрэ про-граммэхэм кІэлэеджакло-хэм яныдэльфыбзэ зэрэ-зэрагъэшІэщтым имызакъоу, еджэн ыкІи жабзэм ихэгъэ-хьонкІэ егъэджэн сыхьатхэм сабыххэм якъуаджэ е якъалэ зыдэщыс чІыпІэр, тиреспу-бликэ икъушъхьэхэм, ипсы-хьохэм, ичІыпІэ дахэхэм, ибаи-ныгъэ ыкІи нэмыкІ лъэны-кьохэм нэІуасэ афэхъунэу къыдалыгъэ. Арышъ, мыщкІэ ублэпІэ еджапІэхэм агъэфе-дэщт тхылыр шыІэ хьугъэмэ дэгъугъэ.

ЯтІонэрэмкІэ, Тэу Аслъан итхыль еджапІэ пэпчъ зэри-щыкІагъэр къыдэльгытагъэу,

автор куп тхыль атхэу, аІэ-кІэгъэхьагъэмэ апшъэрэ клас-схэм ащызэрагъэшІэрэ егъэ-джэн предметхэу тарихьымрэ географиемрэ яурокхэм лъэпкъ чІыпІэ Іахьым къыдилгытэрэ пшъэрыльхэр тэрэзэу гъэцэ-кІэгъэнхэмкІэ ІэпыІэгъушІу хьущт.

ЯщэнэрэмкІэ, адыгэ лъэп-къым итарихь чыжъэ къызы-ІотыкІыщт пкІыгъохэр зы-чІэлэ чІыпІэхэм якарт еджа-пІэмэ аІэкІэгъэхьагъэмэ дэ-гъугъэ.

ЯплІэнэрэмкІэ, егъэджэн сыхьатхэм ауж Іофыгъохэу еджапІэхэм ащыкІохэрэм ащы-щэу археологием икружок ащызэхэщэгъэныр.

ЯтфэнэрэмкІэ, гъэзетэу «Адыгэ макъэм» мы зигугъу къэтшырэ ІофыгъомкІэ кы-хиутыхэрэм цыфхэр зэригъэ-разэхэрэр, ренэу къызэрэжэ-хэрэр къыдэльгытагъэу, охьтэ ыкІи рубрикэ гъэнэфагъэ иІэу тхыгъэхэр къыригъахьэхэзэ ышІымэ дэгъу.

Зэфэхьысыжъ фэпшІын хьу-мэ, Тэу Аслъан тхыль дэгъу къыдигъэкІыгъ. Мы тхылыр тищыкІэгъэ шъыпкъ. Ар кІэлэ-еджакІохэми, кІэлэегъаджэ-хэми, студентхэми, научнэ ІофышІэхэми, хэтрэ цыфэу адыгэм ихыишъэ зышІэ зы-шІоигъохэми лъэшэу ашІо-гъэшІэгъоныхт. Гъоугмаф етІо Тэу Аслъан итхыльэу «Адыгэмэ ядышъэ кІэныжъ».

ЦУЕКЪО Алы.
ШІэныгъэлэжъ.

ЗэкІэми зэдытиІоф

НыбжыкІэхэм ащыщхэм язекІокІэ-шІыкІэхэр гурыІо-гъуаех, зэхэфыгъуаех, тэрэзэу гушыІэгъу уафэхъун плъэкІы-рэр, япІорэр къагурымыІо-рэм фэдэу зыкъашІы. КІэкІэу къэпІон хьумэ, шъхьихыгъэу къэгъушыІэхэрэр, мэгубжых, загъэгусэ, шэн дйхэр къахэфэх.

Шэн дйхэр — мыдэІоныр, бзэджэныр, Іэдэбынчъагъэр нахьыбэрэмкІэ къызхафэхэрэр унэгъо зэщыкъуагъэхуэу плуны-гъэ икъу зэрымылхэм къа-рыкІхэрэр ары. Іофым анахэ Іофыжыр ны-тыхэм ащыщхэм якІалэхэр шІу дэдэ альэгъухуэу аІозэ, плуныгъэ икъу зэрадызэ-рамыхьэрэр ары. ЕтІани ахэм хэукъоныгъэшхо ашІы: мысэ хьые аІоу зэхамыфэу, ялфыгъэ-хэр къаухьумэх.

Хэти шІу къыдэхуэу шІоигъу, ау илыгъэу ащ утелъэтыкІы-ныр, бзэджагъэу ышІагъэхэр чІэбгъэбылгыхьаным упы-лыныр тэрэзэп. КІалэм мытэ-рзэу ышІагъэр гурымыгъэІо-жъу, аужым зэрэхуэкъуагъэр пшІэзэ ащ гъусэ уфэхъунэу уфегъэмэ, ащыгъум шІоигъор фэошІэба. ПсынкІэу кІалэм къыгурэлэ: ухъумако иІ, ибзэ-джэшІагъэхэр чІегъэбылгы-хьэх, нымрэ тымрэ игъусэхэшъ, ибзэджэшІагъэ хигъахьэ хьущт, зи щынагъо щыІэп.

«Узгъэгъырем уриклас, узы-гъэщхырем уриджагъу» аІуагъ адыгэмэ. Ар къызыгурымы-Іорэр лъэшэу хэукъо. Шысэ

къэсхьын. Нымрэ тымрэ якІалэ мбзэаджэ, еджэныр чІидзы-жыгъ, Іофи дэлы ышІэрэп, бзэджэшІэ куп хэхьагъ. Тутын ыкІи аркъ ешъоныр, кІэпыр къыштагъэх. Тыгъон Іофыр ахэм къаКІэлъыІуагъ. КІалэм Іоф зытетыр янэ-ятэхэм ара-Іуагъ, ау зи кыкІыгъэп, якІалэ къытелъэтыкІыгъэх. Адрэ кІа-лэм ибзэджагъэхэм ары къэс ахэхьо.

Къуаджэм дэт унэгъэ нэкІым бзэджэшІэ купыр итІысхьагъ: карт щешІэх, тутын ыкІи аркъ щешъох, ащ кІэпыр хэт. Быр-сырхэр къэтэдджхуэу ыублагъ, хэгъуашъхьэм рэхьат имыІэ-жъэу хьугъэ. Чылэм щыщ кІэ-лэкІэ куп чэщ горэм бзэджашІэ-мэ атеуи, кІэп зэхэшІыхьагъэ-ри, Іэмэ-псымэу агъэфедэхэ-рри къатырахагъэх, ешъоКІо купыри зэбгырафыгъ. Нымрэ тымрэ якІэлэ гъэшІуагъэ къа-пэуцужыгъэти, модрэ кІалэ-мэ ащыщ горэ енэпэшъоуагъ. КІалэм ятэ ар зешІэм, ыда-гъэп, куо-хьау къыІэтыгъ. «Си-кІалэ къеонхуэу сьд ахэр зы-хэтхэр, къысфарэмыгъас, лажъэ иІэп сэ сикІалэ, ежъ якІалэхэр арэгъасэх». КІэух дй фэхъугъэр — кІэлэ мы-далор хьансым чІэфагъ.

КІэлэ зихэхъогъумэ ащыщ-хэр еджэнхуэу, шІэныгъэ зра-гъэгъотынуэу ыкІи сэнэхьат къызІэкІагъэхьанэу фаехэп, пылхэп. Къын зэрамыгъэлэ-гъоу, хабзэми унагъоми афэ-

мылажъэхуэу, тхъэжъэхуэу щыІэн-хэр къыхахы. Ахьщэу зыфае-хэм фэдиз яІэу, машинэ кІэпс псынкІэхэм арысхуэу, ешхэ-ешъом хэтынхэр — джары щыІаКІэу къыхахырэр, зыкІэ-хьопсыхэрэр. Наркотик зы-хэлъхьаныр зыфэдэ къэмыхьы-гъэ уз щынагъоу, ныбжыкІэ-хэм хьадэгъур къафихьэу къа-хэхьагъ, илъэс къэс ащ нэгырэ мин пчъагъэ еКІодылІэ. Та-пэкІэ нахьыжъым нахьыкІэр ыгъасэщтыгъэ, гъогу тэрэз кІэ-лакІэр зэрэтырашъщтым пы-лыгъэх. Оуйи, сэсий амыІоу зэкІэми Іоф адашІэщтыгъэ, «сэ сикІалэп мыр, сьд сиІоф хэлъ» аІоу бзэджэрэм ебгъукІошты-гъэхэп, ашІэщтыгъэ зы бзэджа-шІэм нэгырэ пчъагъэ гъогу пхэндж тыришэн зэриІэкІы-щтыр. Нафэба псы стэчаным етІэ такыр зыхафэкІэ зэрэ-стэчанэу зэриушІоирэр.

Непэ нахьыкІэм уецІаІэмэ, къыуиІоажьын къыгъотыщт, ифедэ зыхэлъэу епІорэр ытхьа-кІумэ ригъэхьащтэп. Бзэджэ-шІэным пылъ кІэлэ Іэтахьохэм нахь цыкІухэр агъэдалох, зы-къуашэх. Е агъаштэх, е зыго-рэхэм арагъэнэцІых. КІэлэ-цыкІур загъэбзэджэрэм, ащ лыпытэу аІэ къехьэ: бзэджа-гъэу ышІагъэр зэкІэми араІотэ-щтэу гурагъаІо. Ежъхэм зы-къыхагъэшъырэр, шъэфэу Іоф ашІэ, цыкІухэр зэрашІоигъоу агъэІорышІэх.

Шысэ къэтхьын. ИжыкІэ

адыгэхэм илъэсыкІэр къыхьэу мэфишІ зыпыкІыкІэ агъэмэ-фэкІэу яхэбзагъ. Хьульфыгыи, бзылфыгыи къамышІэжъын-хуэу зафапэти, Іалъмэкъ цыкІу-хэм натрыф е коц арылэу чы-лэм хахьэщтыгъэх, щагум е унэм лэжыгъэ Іэбжыб цыкІу шыратэкъущтыгъ. Мыщ фэдэ духьэ къахьыщтыгъ: «Я Алахь, тызхэхьэгъэ илъэсыкІэр илъэс мафэу, илъэс гъэбжъоу къыт-фэшІ, зэкІэ быслымэнхэмкІэ псауныгъэ пытэ, щыІэкІэ дахэ къытэт». Бысымыр нэшІо-гу-шІоу, ыгу ихыгъэу къапэгъо-кІыщтыгъ, ахьщэ е хьалыгъу ІэшІу къаритыщтыгъ, джащ те-тэу къыгъэкІотэжыщтыгъэх. Хэбзэ гъэшІэгъонэу шыІагъэр кІэлэ ныбжыкІэхэм ежъ зэра-шІоигъоу къоджэ зырызхэм ащызэблахьугъ, нэмыкІ гъэ-псыкІэ-шІыкІэ ратыгъ. **Къа-мышІэжыынхуэу шыуашэхэр зыщалэх, хьункІэкІо нэгү-рыхьохэр зыІуалэхьэх, куп-купэу зэхэтхуэу къуаджэр къа-кІухьэ. Мэкуох, бырсыры-шхо ашъхьащыт, чэухэм яох, къэлэпчъэжъыехэр Іуа-хых, агъэбылгых, рэхьат-ныгъэр аукъо.** КІэлэ Іэтахьо-хэм нахь цыкІухэр унагъохэм аІуагъахьэх, бысымхэм ахьщэ ахэм араты духьэ къызахьы-рэ ужым. Ахэр шагум зэрэдэ-кІыжъхуэу нахьыжъхэм ахьщэр алахы. Ари зекІокІэ дзеу, губ-гъэнуэ тикІалэхэм къахэхьагъ. ЕтІани кІэлэцыкІухэр чэщ ре-

ным чылэм хэтых. Тыдэ шы-Іэха ны-тыхэр? Чэщым сы-хьатыр 10-м кІэлэцІыкІу-хэр унэм исынхэ фаеба?

ИлъэсыкІэм ищылэ мазэ и 11-м кІэлэегъаджэр унагъом Іухьагъ чэщым урамым быр-сырышхо щызышІыгъэмэ илъэс 11 зыныбжъ якІалэ зэрахэты-гъэр тым риІонэу. **Ныр мэщ-хы, тыр утэшъуагъэу, кІэлэ-цыкІур пшъыгъэу зэрэ-чыыхэрэр къеІо. Сыхьа-тыр 12-м мафэр нэсыгъ, джы ежъхэм загъэчые-кІыжы.**

НэгыритІумэ язекІуакІэ зэ-рэмытэрэзыр агуригъэІонэу кІэлэегъаджэр ным зельэІукІэ, кІэлэцыкІумэ япІун хэгущы-Іэн фимытэу лым къызэрэффи-гъэпытагъэр къеІо. Тхьамыкла-гъоба ар? Джащ тетэу тым кІэ-лэцыкІухэр кІодыклаеу егъэ-КІодых.

Ным изекІуакІи тэрэз пІонэу щытэп. Амалэу иІэр зэкІэ ри-хьылІэнышъ, исабийхэр зэри-пІуштхэм пылтын е Іофы зы-ригъэшІынышъ, хэбзэ къулы-кьухэм хьурэр анигъэсын фае.

Нахьыжъхэм я Советэу Адыгэ Республикэм и Лшышъхьэ дэжъ шызэхэщагъэм Адыгеим шы-псэурэ цыф лъэпкъхэм афа-кІоу къышІыгъэ джэпсалъэр («Адыгэ макъ», шэкІогъум и 27-рэ, 2012-рэ илъэс) дэгъоу аджын, зэрагъэшІэн, ащ кы-Іохэрэр ны-тыхэм агъэцэкІэн фае дэх имыІэу. ПсэупІэхэм общественнэ советхэр ыкІи нахьыжъхэм ясоветхэр ащызэ-хашагъэх. Хэти ушъхьагъун-чъэу кІалэхэм япІун зыфигъэ-зэн фае. Ар зэкІэми зэдгыІоф.

ХЪУЩТ Шэбан.

Гушъхъэбайныгъэм ылъапс

Сыд фэдэрэ уахъти тхылъеджаплэхэр шлэныгъэ-акъыл хэгъэхъуаплэхэу шытыгъэх ыкIи цыф кIопIагъэх. Мы аужырэ ильэси 10 — 15-м ахэм ачIыплэ компьютерхэр къеуцох нахь мышIэми, шлошъхъуныгъэ тил, тхылъым иамал-кIуачIэ ахэм анахь уасэ илэу зэрэщытым зыкIуиушъхъатынэу.

1979-рэ ильэсым Адыгэ хэку исполкомым культурэмкIэ игъэорышIаплэ унашъо ышIыгъагъ ПМК-3 культурэмкIэ и Унэ Инэм къэлэ тхылъеджаплэу N 2-р къышчызэлухыгъэнэу. Ащ иапэрэ Ишъхъэтетыгъэр ШъэошIу Мелэчхъан Мосэ ыпхъур арыгъэ. 1964 — 1979-рэ ильэсхэм Инэм тхылъеджаплэу N 1-м ар ипэшагъ. 1979-м къышгъэжъагъэу ильэс зытIушэ мыдрэ тхылъеджаплэм Iоф щилэжыгъэ.

Инэм тхылъеджаплэу N 2-м 1981-рэ ильэсым къышгъэжъагъэу ипашъу НапцIэкIо Розэ Мэдинэ ыпхъур агъэнэфагъ ыкIи ильэс 30-м къехъугъэу мы Iофыр бзылъфыгъэм егъэацIэ. Розэ апшъэрэ тхылъеджаплэ гъэсэныгъэ иI, Краснодар культурэм иинститут къышиухыгъ. Исэнахъат сыдигъуи егугъузэ егъэацIэ.

Инэм тхылъеджаплэу N 2-р къызызэIуахым, чIэлъыгъэр тхылъ 4 010-рэ зэрэхъуштыгъэр. Джырэ уахътэм ащ хэхъуагъ, 15 845-рэ мэхъу. Ильэсым къыкIоцI тхылъеджэ мин-рэ ныкъорэм Iоф адашIэ. Ильэс 14-м къышгъэжъэу ныбжэ зэфэшъхъафхэм арытхэр къычIэхъэх, ахэм япчъагъэ мин 12-м нэсы. Ильэсым къыкIоцI цыфхэм тхылъ мин 30 аратыгъ. Анахь еджэкIо чанхэр, тхылъеджаплэм иIофышIэу Мыскур Розэ къызэриIуагъэмкIэ, пенсионерхэр арых. Ахэм

тарихъ хъугъэ-шIэгъэ тхыгъэхэр нахьыбэм агу рехъых, ахътих шIульэгъу романхэр зикIасэхэри.

Дзэ-патриотическэ клубэу «Мужество»

Инэм итхылъеджаплэу N 2-м ильэсыбэ хъугъэу Iоф щешIэ клубэу «Мужество» зыфиIорэм. Тхылъеджаплэм ипашъу НапцIэкIо Розэ къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, лъыгъэм сыдигъуи щылэныгъэм чIыплэ зэрэщыриIэр цыкIуи, ини арагъашIэ, ацагъэгъушIэрэп. Зеошхоу шылагъэм итхъабыкIагъэ зыпэкIэ-кIыгъэ нахьыжъхъу къэнэжыгъэхэр лIыхъужъ зэлукIэхэм, сыхъатхэм къахагъэлажъэх ыкIи еджэкIо цыкIухэр блэ-кIыгъэм шагъэгъуазэх, Хэгъэгум шIульэгъу фыраIэу ыкIи мамырныгъэм игъэпсакIохэм шъхъэкIафэ афашIэу апIух. Анахъэу ТекIоныгъэм и Мафэ къэблагъэ зыхъукIэ тхылъеджаплэр цыф кIуапл.

«Хэгъэгум уфэшъыпкъэ-ныр», «Мамырыгъэр заом нахь лъэш», «Зэо орэдхэр», «Къэрэмыхъужъ ащ фэдэ зао» зыфиIорэ Iофхъэбзэ зэфэшъхъафхэр егугъухъэзэ агъэхъазырых, гъэшIэгъонэу макIох.

ГуIэтыпI, дахэу зэIыхыгъ

Тхылъеджаплэр культу-рэм и Унэ хэт, ыубытырэр квадратнэ метри 140-рэ. 2012-рэ ильэсым Инэм къэлэ тхылъеджаплэу N 2-р Адыгэ Республикэм изэнэкъокъоу «2012-м икъоджэ тхылъеджэплэ анахь дэгъу» зыфиIорэм хэлэжъагъ ыкIи ятIонэрэ чIыплэр къыфагъэшъошагъ. ПшIэрэ Iофым осэшIу къыфашыным мэхъанэ зэриIэр зэхашIагъэу тхылъеджаплэм ипашъу НапцIэкIо Розэрэ иIофышIэу Мыскур Розэрэ джыри яшгъыпкъэ нахь рахыллэзэ яIоф лъагъэкIуатэ.

Тхылъеджаплэм итхылъ фонд кIатхыкIыжыи, темэхэмкIэ зэхэгъэушъхъафыкIи зэрагъэзэфагъ, зэгъэкIугъэу агъэуцугъ.

Джырэ уахътэмкIэ анахь уналэ зытетын фэе Iофыгъо инхэмкIэ къэгъэлэгъон зэфэшъхъафыбэ тхылъеджаплэм цагъэхъазырыгъ: «**Скажи наркотикам нет!**», Урысыем ыкIи Адыгэ Республикэм я Къэралыгъо тамыгъэхэм, ахэм ятарихъ яхыллэгъэ къэгъэлэгъонри гъэшIэгъоных.

Тхылъеджаплэм гуфаплэу зыщыпплэхъэм, бэ гу зылыпшIэрэр: Адыгеим ичIыопс, ащ икъэбзэныгъэ иухъумэн, лъэпкъ тарихъыр, Инэм ицIыф пэрытхэм уаIузыгъэкIлэр стендыр, кIэлэцIыкIухэм апае пшысэ Хэгъэгур.

Тхылъеджаплэр къагъэгъоIу чIыплэ сурэтышIхэм яIофшIагъэхэм, ахэр живописым илгъу шIыгъэх. Джащ фэдэх къэгъэгъэ зэфэшъхъафхэм ятеплэ сурэтхэу дэпкъхэм ягъэкIугъэхэр.

МэфэкIыпчъэр зэIуахы

Инэм тхылъеджаплэу N 2-м гум къышъхъапэрэ мэфэкIхэр щызэхашIэх. Ахэм сыдигъуи чанэу ахэлажъэх еджаплэхэу N 6-м ыкIи N 25-м якIэлэеджакIохэр, тхылъеджэхэр, заом ыкIи IофшIэным яветеранхэр. ИкIыгъэ ильэсым тхылъеджаплэм мэфэкI зэIу-кIэгъухэр, тхылъ лъэтегъэуцухэр мызэу, мытIоу щызэхашагъэх. Анахь зыгъэрэзагъэхэм ащышых «**О добре я людям говорю**» зыфиIоу зэлашIэрэ лъэпкъ тхакIоу МэщбэшIэ Исхъакъ зыхэлэжъагъэр. НапцIэкIо Розэ зэрэхигъэунэ-фыкIыгъэмкIэ, тхылъеджэхэм анахь агу рыхъыхэрэр титхэкIошхоу КIэрэщэ Тембот ыкIи усакIоу, прозаикэу, тарихъ романым фэлэпIасэу МэщбэшIэ Исхъакъ япроизведениехэр арых.

Джащ фэдэу, Инэм тхылъеджаплэм режиссерэу, общественэ IофышIэ чанэу Нэгъой Инвер итхылъыкIэу «**Нарты и история**» зыфиIорэм ильэтегъэуцэу цылагъ. Тарихъ лъэпсэ куу зилэ нартхэм уафэтхэныр мыпсынIэм, Iофыр Нэгъоим

ыпшъэ зэрифагъэр, тхылъыр зэрэгъэшIэгъоных лъэтегъэу-цом хэлэжъагъэхэм — тхакIоу Мэхъош Руслъан, ащ нэмыкI-хэми кIагъэтхыгъ.

Инэм тхылъеджаплэу N 2-м лъэныкIуабэкIэ Iоф зэришIэрэм мыхэр ищысэх. КIэлэеджакIохэр сыд фэдэрэ Iоф-тхъабзи зэрэхагъэлажъэхэрэми, чIыопсым икъэбзэгъэ къышгъэжъэу хэгъэгъу шIульэгъум, нахьыжъхэм шъхъэкIафэ зэрапсыгъэм нэсыжъэу зэралэгъэ-кIэу агурагъало. Джары тхылъеджаплэм иIофшIагъэ зэрэпэ-сыгъэу чIыплэ дэгъу къызкIыфагъэшъошагъэр.

Инэм тхылъеджаплэу N 2-м ипашъу НапцIэкIо Розэ теупчIыгъ икIыгъэ 2012-р ежъхэмкIэ зыфэдагъэмкIэ ыкIи къы-хъэгъэ ильэсыкIэм зэрэщыгъы-гъыхэрэмкIэ.

— 2012-рэ ильэсыр тэркIэ ильэс дэгъугъ, — еIо Розэ, — республикэ зэнэкъокъум тиIофшIагъэ осэшIу къышчыфашыгъ — я II-рэ чIыплэр къышчытфа-гъэшъошагъ. Ащ лъэшэу тигъэгъушхуагъ, зызэкIытигъэ-угъоягъ. Лъэшэу ташIоIофэу цыфыбэ къыдделагъ — ТэхъутэмькIо район администрацием ипашъу Шъхъэлэхъо Азмэт, район МIЦБС-м ипашъу ЩэхэлI Саидэ, ащ фэдэ зэнэкъокъур зыгу къэкIи зэхэзы-шагъэхэу, АР-м культурэмкIэ и Министерствэ, АР-м и Лъэпкъ тхылъеджаплэ, сиIофшIэгъу-хэм, къытфэгумэкIыгъэ пстэ-умэ гъэзетымкIэ «тхъашъуе-гъэлэсэу» яслэмэ сшIоигъу. Тыгу Iэтыгъэу 2013-м тытехъагъ, тиIофшIэн нахь дэгъу бгъу пстэумкIи зэрэтшIышIтым си-иIофшIэгъоу Мыскур Розэ сэри тыналэ тетэгъэты. Анахь тыз-щыгугъырэр тхылъеджабэ тилэныр, тапэкIэ зэрэщытыгъэу, титхылъеджаплэ зэрэгъушъхъэ-гъомылэ лъапсэр къагурыIоу, тхылъым цыфхэм зыкыфа-гъэзэжыныр ары. ИльэсыкIлэр хэткIи мафэ хъунэу сыфай.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэтыр авторым ий.

Мыжъобгъу къыфызэIуахыгъ

ГуIэтыжъ Абу ышIэ зэхимы-хыгъэу ТэхъутэмькIо райо-ным макIэпын фае исыр. Хэгъэгъу зеошхом чанэу хэлэ-жъагъэу, лIыгъэшхо зезыхъа-гъэу, щытхъушхо зыпылъ цыф шIагъом ыцIэ рыгушхохэу къы-раIо.

Абу сыIукIэу, гъэзетми къэ-стхэу къыхэкIыштыгъэ. Лыжъ Iушыгъ, гушылэгъу пшIынкIэ фэдэ шылагъэп. Зэо лъэхъа-ным хъугъэ-шIэгъэ гъэшIэгъо-нэу къехъулэгъагъэхэр къысфиуатэщтыгъэх, ахэм ащыцI непэ нэIуасэ шъузы-фэсшIыштыр.

1944-рэ ильэсым шэкIогъу мазэм госпиталым къычIэ-кIыжыи я 153-рэ Смоленскэ шхончэо дивизиюу Кутузовым ыцIэ зыхъырэм офицерыр агъэкIуагъ, автоматчик ротэм командир фашыгъ. Мэфэ за-улэ тешIагъэу дивизиер Вос-точнэ Пруссиигъуагъэ Iо-хъэ. Пыир «къызэцэкъэкIы-

жыштыгъэ», ау дивизиер къы-зэтырагъэуцон алъэкIышты-гъэп, лъыкIуатэзэ къалэхэу Ликк, Поендорф, Биоллэ ашта-гъэх. Зэо хылыгъэхэу къызэпи-чыгъэхэм ауж Кенигсберг ди-визием кIэлэ ныбжыкIлэр агъа-кIо. Къалэр охътабэ зыплэIэ пытэплэ 16-кIэ къэухъурэгъагъ, ахэр чIычIэгъ гъогухэмкIэ зэ-лыIэсыштыгъэх. Мэлылфэ-гъу мазэм икIэуххэм адэжъ ди-визиер Кенигсберг итемыр-тыгъэ къокIыплэ гъунэ къыIу-хъагъ. Пыим зыкыбзэриухъу-мэжырэ зекIокIэ-шыкIэхэр зэрэгъэпсыгъэхэр ыпэрапшIэу зэрагъэшIагъ, зэолIхэр икIэры-кIэу куп-купэу агошгыгъэх, куп пэпчэ пшъэрылъ гъэнэфагъэхэр иIагъэх ыкIи къалэр аштэным зыфагъэхъазырыгъ. Абу къалэр зыштэгъэ купым командирэу фашыгъ. Адыгэ кIалэр зыфа-гъэзэрэ Iофыгъохэр зэшIуихы-хэу, пашэхэм цыхъэ къыфашIэу шытыгъ.

1945-рэ ильэсым, мэлылфэ-гъум и 5-м ичэщ, пыим жэхэ-хъанхэмкIэ къежъаплэ фашы-штым зэолIхэр ежэщтыгъэх. Уахъгъэр къэсыгъ, къалэм иштэн фежъагъэх. Заор мэфиплIэ кIуагъэ, къэлэ пытаплэр тидзэ-кIонIхэм арамыгъэштэным пае нэмыцхэм алъэкI къагъэна-гъэп, ау яIоф къыкIыгъэп. Зэо пхъашэу мыщ шылагъэм нэ-мыщ нэгырэ мин 45-рэ укIы-гъэ ыкIи нэгырэ мин 92-рэ гъэры шыхъугъагъэх.

Мэфитф тешIагъэу ГуIэ-тыжъ Абу полкым иштаб ацагъ ыкIи Кенигсберг ите-мыр тыгъэ къокIыплэ лъэныкIо комендантэу фашыгъ. Мы мафэм фронтым икомандую-щэу Советскэ Союзым и Мар-шалэу Василевскэр къалэм къэкIонэу шытыгъ. Нэмыц дзэ-кIолI гъэрхэр, зыныбжэ хэ-кIотагъэхэр, бзылъфыгъэхэу сабий цыкIухэр зигъусэхэр, концлагерым къыдашъыжы-

хи шъхъафит ашIыжыгъэхэр гъунэ ямыIэу, куп-купэу зэкIэ-лыкIохэу урамхэм арыкIо-щтыгъэх. Маршалым унашъо ышIи, иухъумахIохэм куп зэ-хэт зэкIэлыкIоу кIохэрэр къы-зэтырагъэуцуагъэх. Советскэ зэолIхэм, чIэнэгъабэхэр ашIы-хъэзэ, зэкIэ цыф лъэпкъхэм шъхъафитыныгъэ къазрафа-хъырэр Маршалым къари-Iуагъ. Къэлэ пытаплэм иштэн чанэу зэрэхэлэжъагъэхэм ыкIи зэо пхъашэу мыщ шыкIуа-гъэхэм лIыхъужыныгъэу ащы-зэрахъагъэм апае Верховнэ Главнокомандующым иуна-шъокIэ зэрафэразэхэр къари-Iуагъ.

ГуIэтыжъ Абу къуаджэу Тэ-хъутэмькIуае дэсыгъ, IэнэтIэ-шхохэр зэрихъэу къыхэкIыгъ. Сыд фэдэ IэнэтIэ зыIотми зы-фэгъэзагъэр хъалэлэу, гуеты-ныгъэшхо хэлэу ыгъэцэкIагъ. Цыф шъырытэу, шъыпкъагъэ хэлэу шытыгъ. Ащ зэрифе-

шъуашэу уасэ къыфашыгъ, ор-ден ыкIи медаль пчъагъэхэр, щытхъу тхылъхэр, шIухъафтын лъапIэхэр къырапэсыгъэх.

Абу шыIэныгъэ гъогъушхо къыкIугъ, ильэсышъэ фэди-з къыгъэшIагъ. Идунай зихъо-жыгъэр дэхэкIае шIагъэ, ау цыфхэм ащыгъушIэрэп. Джы-рэблагъэ зыщыпсэугъэ унэм мыжъобгъу къышыфызэIуа-хыгъ.

Щымылэжыым игугъу шIукIэ ашIынэу, агу къагъэкIыжы-нэу мыжъобгъум икызызIухын къэкIолIэгъагъэхэм ащыщы-гъэх Адыгэ Республикэм хэ-гъэгъу кIоцI IофхэмкIэ имини-стрэу Александр Речицкэр, ТэхъутэмькIо район админи-страцием ипашэ иапэрэ гуадзэу Ярахмед Ярахмедовыр, райо-ным ипрокурорэу ТхъакIушынэ Мурат, Хэгъэгъу зеошхом иве-теранхэр, районым идепутатхэр, администрацием илIыкIохэр, иIахылыхэр, иныбджэгъухэр. Абу фэгъэхыгъэ гушылэ фабэ-хэр ахэм къаIуагъэх.

ХЪУШТ Щэбан.

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыф куп заулэмэ социальнэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэным ехылаагъ» зыфилорэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2012-рэ илэсым тыгъэгъазэм и 5-м ыштагъ

А 1-рэ статъяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыф куп заулэмэ социальнэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэным ехылаагъ» зыфилорэм зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2004-рэ илэсым тыгъэгъазэм и 30-м аштагъэу N 278-р зытетэу «Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыф куп заулэмэ социальнэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэным ехылаагъ» зыфилорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхъугъоягъэхэр, 2004, N 12; 2005, N 3; 2006, N 11; 2007, N 3, 6, 7, 11; 2008, N 2, 6; 2009, N 4; 2010, N 12; 2011, N 3; 2012, N 7) мыщ фэдэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

1) а 1-рэ статъяр хэгъэхьогъэнэу ыкIи ар мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«**А 1-рэ статъяр. «ЮфшIэным иветеран» зыфилорэ цIэр зэрафагъэшъошэрэ шIыкIэр** «ЮфшIэным иветеран» зыфилорэ цIэр зэрафагъэшъошэрэ шIыкIэр зыгъэнафэрэр Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ары.»;

2) я 2-рэ статъям ия 2-рэ Iахъ:

а) ия 1-рэ пункт гушIэхэу «е муниципальнэ» зыфилорэр хэгъэкIыжыгъэнхэм;

б) ия 2-рэ пункт гушIэхэу «е муниципальнэ» зыфилорэр хэгъэкIыжыгъэнхэм;

3) я 3-рэ статъям:

а) ия 3-рэ пункт гушIэхэу «е муниципальнэ» зыфилорэр хэгъэкIыжыгъэнхэм;

б) ия 5-рэ пункт мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«5) социальнэ фэло-фашIэр зыгъэцIкIэрэ стационар учреждениехэм (отделениехэм) апэрэ чэзыоу зэраштэхэрэр, унэм къаклохэзэ социальнэ лэпылэгъу языгъэгъотырэ отделениехэм чэзыунчъэу социальнэ фэло-фашIэр зэрагъэцIкIэхэрэр;»;

4) я 4-рэ статъям ия 1-рэ Iахъ:

а) ия 3-рэ пункт гушIэхэу «ыкIи муниципальнэ» зыфилорэр хэгъэкIыжыгъэнхэм;

б) ия 4-рэ пункт мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«4) социальнэ фэло-фашIэр зэхэзыщэрэ стационар учреждениехэм (отделениехэм) чэзыунчъэу стационар социальнэ фэло-фашIэр зэрагъэцIкIэхэрэр;»;

в) я 5-рэ пунктым кIуачIэ имыIэжъэу лытэгъэнэу;

5) я 7-рэ статъяр мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«**Я 7-рэ статъяр. Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыф куп заулэмэ социальнэ лэпылэгъу зэралэ-кIагъахэрэ шIыкIэр**

1. Мы Законом къыщыдэлъытэгъэ социальнэ лэпылэгъур алэкIэгъэхьэгъэнымкIэ Адыгэ Республикэм щыпсэуэхэрэм яфитыныгъэхэр къэгъэшпыпкъэжыгъэнхэм пае ищыкIэгъэ документхэр зэрара-

хьылIэрэ шIыкIэр, мы Законом ия 4⁵-рэ статья къыщыдэлъытэгъэ социальнэ лэпылэгъур хэмьтэу, нэмыкI социальнэ лэпылэгъу зэрарагъэгъотырэ шIыкIэр зыгъэнафэрэр Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ары.

2. Мы Законом ия 1-рэ статья ия 1-рэ, ия 2-рэ, 3-рэ, 8-рэ, 9-рэ пунктхэм зигугъу къашIыхэрэм мы Законом къыщыдэлъытэгъэ лъэпсэ заулэхэмкIэ социальнэ лэпылэгъу аратынэу атефэ зыхьукIэ, ежъхэм къыхахыгъэ зы лъэныкъомкIэ ары социальнэ лэпылэгъу зэраратырэр.

3. Адыгэ Республикэм щыпсэурэм мы Законом ыкIи нэмыкI шэпхъэ правовой актхэм адиштэу социальнэ лэпылэгъу къыратыным ифитыныгъэ иIэ зыхьукIэ, ежъ къызэрэхихырэм тетэу, мы Законом е нэмыкI шэпхъэ правовой актхэм адиштэу ащ социальнэ лэпылэгъу рагъэгъоты».

Я 2-рэ статъяр. Мы Законом кIуачIэ иIэ зыхьурэр

Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мэфипшI зытешIэкIэ мы Законом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъяупэ,
тыгъэгъазэм и 14, 2012-рэ илэс
N 146

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм имуниципальнэ образование хэдзынхэмкIэ икомиссие ехылаагъ» зыфилорэм ия 5-рэ статья зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2012-рэ илэсым тыгъэгъазэм и 5-м ыштагъ

А 1-рэ статъяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм имуниципальнэ образование хэдзынхэмкIэ икомиссие ехылаагъ» зыфилорэм ия 5-рэ статья зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2005-рэ илэсым тыгъэгъазэм и 12-м аштагъэу N 381-р зытетэу «Адыгэ Республикэм имуниципальнэ образование хэдзынхэмкIэ икомиссие ехылаагъ» зыфилорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхъугъоягъэхэр, 2005, N 12; 2009, N 10; 2010, N 8) ия 5-рэ статья мыщ фэдэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

1) я 2-рэ Iахъым ия 1-рэ пункт мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«1) кандидатхэм яфедеральнэ спискэхэу Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэIукIэ и Къэралыгъо Думэ депутат мандатхэр щызыгошщитхэм ахагъэхьагъэхэр къэзыгъэлъэгъогъэ политическэ партиехэр;»;

2) я 2¹-рэ Iахьыр хэгъэхьогъэнэу ыкIи ар мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«2¹. Политикэ партия, хэдзэкIо объединение, нэмыкI общественнэ объединение пэпчэ ипредложениекIэ муниципальнэ образованием хэдзынхэмкIэ икомиссие хагъэхьан алъэкIыштыр зымакъэ зытыным ифитыныгъэ зилэ зы нэбгыр нылэп. Политикэ партием, хэдзэкIо объединением, нэмыкI общественнэ объединением фитыныгъэ иIэп комиссием хагъэхьашт кандидатурэ заулэ а зы уахътэм къыгъэлъэгъонэу.».

Я 2-рэ статъяр. Мы Законом кIуачIэ иIэ зыхьурэр

1. Официальнэу къызыхаутырэ мэфэм щегъэжьагъэу мы Законом (ащ ия 1-рэ статья ия 1-рэ пункт хэмьтэу) кIуачIэ иIэ мэхъу.

2. Мы Законом ия 1-рэ статья ия 1-рэ пункт 2013-рэ илэсым щылэ мазэм и 1-м щегъэжьагъэу кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъяупэ,
тыгъэгъазэм и 14, 2012-рэ илэс
N 147

Адыгэ Республикэм ЮфшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Къэралыгъо фэло-фашIэу «Рызеклонхэм пае ахъщэ лэпылэгъу тедзэ гъэнэфэгъэныр ыкIи мазэ къэс ятыгъэныр» зыфилорэр гъэцэкIэгъэным пае Адыгэ Республикэм ЮфшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ и Административнэ регламент зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

2010-рэ илэсым бэдзэогъум и 27-м аштэгъэ Федеральнэ законэу N 210-р зытетэу «Къэралыгъо, муниципальнэ фэло-фашIэр зэрагъэцIкIэхэрэм ехылаагъ» зыфилорэм (Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэ зэхъугъоягъэхэр, 2010, N 31, я 4179-рэ ст.; 2011, N 15, я 2038-рэ ст.; 2011, N 27, я 3880-рэ ст.; 2011, N 29, я 4291-рэ ст.; 2011, N 30 (а 1-рэ Iахъ), я 4587-рэ ст.; 2011, N 49 (я 5-рэ Iахъ), я 7061-рэ ст.; 2012, N 31, я 4322-рэ ст.) диштэу гъэпсыгъэным фэшI унашъо сэшIы:

1. Къэралыгъо фэло-фашIэу «Рызеклонхэм пае ахъщэ лэпылэгъу тедзэ гъэнэфэгъэныр ыкIи мазэ къэс ятыгъэныр» зыфилорэр гъэцэкIэгъэным фэшI Адыгэ Республикэм ЮфшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ и Административнэ регламентэу Адыгэ Республикэм ЮфшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ 2012-рэ илэсым бэдзэогъум и 13-м ыштэгъэ унашъоу N 105-р зытетымкIэ аухэсыгъэм мыщ фэдэ зэхъоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

1) я V-рэ разделэу «Къэралыгъо хабзэм игъэцэкIэкIо къулыкъоу къэралыгъо фэло-фашIэр зэхэзыщэрэм, джащ фэдэу ащ иIофышIэхэм яунашъохэмкIэ ыкIи зэрэзекIуагъэхэмкIэ (зи зэрамышIагъэхэмкIэ) Юфыр хьыкумым нэмысызэ (хьыкум Юф хэмьлэу) зэрэтхьаусыхэхэрэ шIыкIэр» зыфилорэм ия 5.5-рэ пункт мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«5.5. Тхьаусыхэ тхылъымкIэ тхыгъэу джэуап ара-

тыжырэп мыщ фэдэу къызыхэкIырэм:

— чIыплэ къулыкъум, МФЦ-м иIофышIэ, джащ фэдэу ащ иунагъо исхэм афэгъэхьыгъэ хьонагъохэр е ахэр къэзыушъхьакIурэ гушIэхэр, ахэм ящыIэныгъэ, япсауныгъэ, ямылкъу шынагъо къафэзыхьын зылъэкIыштыр тхьаусыхэ тхылъым итхагъэ зыхьукIэ;

— тхьаусыхэ тхылъым щыщ пычыгъо горэ, лъэIу тхылъыр къэзыхьылаагъэм ыльэкъуацIэ, ыцIэ, ятацIэ ыкIи (е) почтэ адресыр къипхынхэ умылкъэ зыхьукIэ.»;

2) я V-рэ разделэу «Къэралыгъо хабзэм игъэцэкIэкIо къулыкъоу къэралыгъо фэло-фашIэр зэхэзыщэрэм, джащ фэдэу ащ иIофышIэхэм яунашъохэмкIэ ыкIи зэрэзекIуагъэхэмкIэ (зи зэрамышIагъэхэмкIэ) Юфыр хьыкумым нэмысызэ (хьыкум Юф хэмьлэу) зэрэтхьаусыхэхэрэ шIыкIэр» зыфилорэм ия 5.9-рэ пункт мыщ тетэу къэтыгъэнэу:

«5.9. Къэралыгъо фэло-фашIэр зыгъэцIкIэрэ къулыкъум, ащ иIофышIэ е къэралыгъо граждан къулыкъушIэхэм яунашъохэмкIэ ыкIи зэрэзекIуагъэхэмкIэ (зи зэрамышIагъэхэмкIэ) къэралыгъо фэло-фашIэр зэрэзэхэщэгъэнхэ фэе шIыкIэр зыукъогъэ къулыкъур ары тхьаусыхэ тхылъыр зэхэзыфырэр. Къэралыгъо фэло-фашIэр зыгъэцIкIэрэ къулыкъум ипашэ ышIыгъэ унашъохэмкIэ тхьаусыхэхэ зыхьукIэ, тхьаусыхэ тхылъыр ыпшъэкIэ щылэ къулыкъум рахьылIэ ыкIи мы административнэ регламентым къызэрэщыдэ-

лътэгъэ шIыкIэм диштэу ащ хэплъэх.

ЫпшъэкIэ къулыкъу шымылэ зыхьукIэ, тхьаусыхэ тхылъыр къэралыгъо фэло-фашIэр зыгъэцIкIэрэ къулыкъум ипашэ рахьылIэ ыкIи мы административнэ регламентым диштэу ар ащ хэплъэх.»

2. Къэбар-правовой отделым ипашэу О.В. Долголенкэм:

— мы унашъор Адыгэ Республикэм ЮфшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ исайт-рэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкIэкIо къулыкъухэм яофициальнэ Интернет-сайт-рэ аригъэхьанэу;

— мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим», «Адыгэ макъэм», джащ фэдэу мазэм зэ къыдэкIырэ сборникэу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхъугъоягъэхэр» зыфилорэм къыхаутыным пае алэкигъэхьанэу;

— Урысые Федерацием ишъолъырхэм яшэпхъэ правовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае мы унашъор Урысые Федерацием юстициемкIэ и Министерствэ и ГъэIорышIаплэу Адыгэ Республикэм щылэм Iэкигъэхьанэу.

3. Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мэфэ 10 зытешIэкIэ мы унашъор кIуачIэ иIэ мэхъу.

Министрэу Наталья ШИРОКОВА

къ. Мыекъяупэ,
шэкIогъум и 19, 2012-рэ илэс
N 275

Клапщэр зэрашлыщтыгъэр

Адыгэм анахь мэхьанэ зэри-
тыщтыгъэр плуныгъэр ыкIи
лъэпкь шэн-хабзэхэр арых. Ащ
елытыгъэу, клапщэр зыфэда-
гъэм, зэрашлыщтыгъэм игугъу
къэсшыщт. Къупшхъэ къу-
тагъэм, Iэпкь-лъэпкь фыкьуа-
гъэм ягъэхужьын фэлэпIасэ-
хэр хэкум бэу исыгъэх. Ахэм
ащыщ Гьобэкъуае дэсыгъэу
Уджыху Юсыф. Адыгэгъэш-
хо хэлъу, игушыIэ шъабэ,
иIэбакIэ узыр пщагъэгъупшэу
щытыгъ, цыфыби ехужьы-
лагъ. Зэпымыкыгъэу, ау лын-
тфэхэр къудынгъэ хъухэми,
Iэзэгъу къыфигъотыщтыгъэ.

Сабыныр аупсыти, псы тIэ-
кIу хагъахъоштыгъ, кIэнкIэ
куртгъур ащ халъхъэти, узырем

щафэн алъэкIынэу ашIыщтыгъ.
Арэушгъэу гъоогъуи 3 — 4
пшыи фэагъэ. НэмыкI шIы-
кIи агъэфедэщтыгъ. Къэбэскъэ
тхьапэм псы жъуагъэр тыра-
кIэти, узырэ чIыпIэм тыралъ-
хъэщтыгъ, пленкэ е псыпс ты-
рапхъэщтыгъ. Бжын укъэбзы-
гъэр зэхаупкIыти, узырэ чIы-
пIэм хъураеу къырагъэти-
лъэкIыщтыгъ, тепхэ пыгъэ фа-
шыщтыгъ. МэфыхыкIэ узыр
хужьыщтыгъэ.

Адыгэхэр чIыпIэ дахэ зэри-
хэм къыхэкIэу зэоным фэкъу-
лайхэу, лыгъэ ахэлъэу щыты-
гъэх. Щэм зышIуагъэбылъэу,
пыим щыштэхэу яхэбзагъэп,
фыкьуагъэхэр зыфэхурэ сы-
маджэм еIазэщтыгъэх, «клап-
щэ» фашIыщтыгъэ. КIалэр

пхъэ пIэкIорым телъыщтыгъ,
ащ дэжъ сыджым уатэ игъу-
сэу щылыщтыгъэ. Сабынып-
сырэ кIэнкIэпсырэ зэхэшы-
хъагъэу лэгъэ цIыкIум итыгъ.
Унэм къыхэкъэрэр зэкIэ а отэ
цIыкIумкIэ сыджым щэ тео-
щтыгъэх, лагъэм псэу итым
хэлабэхэти, сымаджэм иплэ ха-
утхэщтыгъэ. Джа къызэрэтIуа-
гъэу ашIыгъэ сымаджэм дэжъ
ихъэщтыгъэх, икIын тырагъэ-
уштыгъэ. Хъугъэ-шIэгъэ гъэ-
шIэгъонхэр къыщаIуатэщты-
гъэх. ДжэгукIэ зэфэшхъаф-
хэмкIэ джэгущтыгъэх, пшысэ-
хэр, таурыхыжхэр къыщаIуа-
тэщтыгъэх, къоджэхъ-къо-
джэхъ шешIэщтыгъэх. Пшъа-
шъэхэм оредхэр къыщаIо-
щтыгъэх. Зэрэгъэхэщхэзэ чэ-

щыр агъаклоштыгъэ, къыщы-
шэоштыгъэх.

Тижыхэр Iушыгъэх, цыфы-
гъэшхо, шэн-Iэдэб дахэ ахэ-
лхэу псэуштыгъэх. Лыгъэ
къызхафэрэм пае «Iыым ыклоI
лы ит» алоштыгъэ. Адыгэ-
хэм цыфым уасэ зэрэфашIы-
щтыгъэр идэхэгъэп ыкIи
иIэагъэп, инагъэп ыкIи ицIы-
кIугъэп — идэгъугъ ары. Джа
зигугъу тшIыгъэ джэгукIэмэ
ауж **цэлдаор** кIашъом кIа-
псэкIэ кIашIэщтыгъэ. Анахы-
жъэу унэм исым унашъо къы-
зитыкIэ, зызэблахъузэ, хъа-
лыгъу нэзыр хъураеу къызакIу-
хъэкIэ, цэлдзуашхъэр ра-
тыщтыгъэ. Пшъэшъэжъыемэ
ащыщэу анахь дахэу, шIыкIа-
шIоу къащыхурэм цэлдзуа-

шъхъэр шIухафтын игъусэу
ратыщтыгъ.

ЗыкIи зыщыдгъэгъупшэ
хъуштэп тыкызытекIыгъэхэр
зэрагъэлапIэщтыгъэхэр зэ-
хэлхъэгъэ къэбарэу зэрэщы-
мытыр. ЯчIыгу апсэ зэрэхэтIа-
гъэм, лыгъэу, шэлагъэу ахэ-
лыгъэм, цыф зэхэтыкIэ дахэ
зэрагъэлапIэщтыгъэх.

Сабыим ипIункIэ адыгэ
лъэпкыым нахь щысэтэхыпIэ
зэрэщымылагъэр зыщытымы-
гъэгъупшэу, тильэпкь ихышъэ,
ишэн-зэхэтыкIэ дахэхэм ащы-
щэу тпэчыжъэ хъугъэхэм къы-
здгъэгъэзэжъышъукIэ, тижы-
хэр жъышхъэ мафэхэу, ти-
ныбжыкIэхэм насыпыр къа-
бэкIэу, щыIэкIэ дахэ тильэп-
кыкIэ тилэшт.

СТIАШЪУ Нурыет.

Гьобэкъуай.

ПШІЭМЭ, КЪЫПШЪХАПЭЖЪЫЩТ

Нахь пасэу уфежъэмэ...

Сыд фэдэрэ узи нахь па-
сэу кыхэкъэщыгъэ, гъэунэ-
фыгъэ хъумэ, нахь еIэзэгъо-
шIу ыкIи гъэхужьыгъошIу
зэрэхурэр врачхэм ямыза-
къоу, медицинэм хэшIыкI
фызымыIэхэми къафэпIотэныр
ищыкIагъэп. Арэу щытми,
медицинэм илофышIэхэм та-
нэмысызэ, тэ тIуачIэкIэ ты-
зыпэуцужьын, нахь зэрар
макIэ узым къытихыным
иамалхэр зыщызетхъан тIэ-
кIыщт Iофыгъу непэ зигу-
гъу къэтшIы тшIоигъор. Ар
бжыхъэ-кIымыфэ лъэханым
цIыфхэм жъугъэу къяутэ-
кIырэ пэтху-Iутхур «къызэ-
рэуубытыгъэм» е ащ фэдэ
гуаф зэрэпшыгъэм лыпы-
тэу IэпыIэгъу узэрэзыфэху-
жъын плъэкIыщт амалхэр
ары. МыщкIэ къызыфэдгъэ-
федагъэх зэпахырэ узхэм

яIэзэгъэным фэгъэхьыгъэ тхы-
гъэ зэфэшхъафхэу врачхэм
игъоу алъэгъурэ анахь Iофтхъэ-
бзэ къызэрыкIоу хэти ыгъэцэ-
кIэн ылтэкIыщтхэр къызыща-
тыхэрэм ащыщхэр.

Пстэумэ апэу пэтху-Iутхуым
еIэзэгъэным иапэрэ лъэбэкъоу
хэти ышIын фаеу медицинэм
илофышIэхэм къыхагъэщырэр
зыбгъэфэбэныр ары. Мы зэ-
пахырэ узыр нахьыбэрэмкIэ
къызыхэкIырэр илыагъэу чы-
Iэ улэныр ары. Ащ пае нахь
псынклэу пкышъошIыр зэрэб-
гъэфэбэжъышIтым упылтын
фае. Фабэхэр зызыщыплгъэрэм
ыуж щай стырым уешъошIт
пкышъошIыр фабэм зэлъыкIу-
ным фэшI. Ащ (щайм) хаплъ-
хъэмэ дэгъу малинэ, лимон е
шъоу тIэкIу. ПфэлъэкIыщтмэ,
«глинтвейн» зыфалорэ шъо-
ныр зыфэбгъэхъазырымэ (са-

нэ плыжъыр, шыхъарщы-
бжыыр (корицэр), шъоур,
лимоныр, апельсиныр зэ-
хэлхэу), ишIуагъэ къэкIошIт.
«Глинтвейн» зыфалорэ гу-
щыIэм кыкIырэр «стырэ са-
нэ», арышъ, ащ пкышъо-
лыр зэригъэфэбэщтыр гъэ-
нэфагъэ.

Пэтху-Iутхуым еIэзэгъэ-
нымкIэ амалышIоу сыдигъуи
алыгъэ **чэтыр зыхэгъэжъу-
кIыгъэ стырыпсым уешъо-
ныр**. Мыщ дэжъым къыхэ-
гъэщыгъэн фае пэтху-Iут-
хур къызэутэкIым лэпсым
ешъуагъэхэм ащыщхэмрэ
арэушгъэу зымышIыгъэхэмрэ
алахыгъэ лъыр шIэныгъэ-
лэжъхэм зауплэкIухэм, зызэ-
рагъапшэхэм, узым пэуцу-
жыгъэнымкIэ ялэ кIуачIэу
илэр ыпэрэхэм нахь иныгъэу
зэрагъэуэфыгъэр.

Сыда пшIэн плъэкIыщтыр...

...Чыир мэузымэ

МыщкIэ, врачхэм ащы-
щыбэхэм къызэраIорэмкIэ,
аныхь Iэрыфэгъур ыкIи

псынклэу ишIуагъэ къа-
кIорэр лимон такъырыр
(шъуампIэр зэрэтелъэу) е
шъоуу шаком илър тIэ-
кIу-тIэкIоу бгъэунэшIуныр
ары. Нэужым зыпари умы-
шхэу сыхъат фэдиз теб-
гъэшIэн фае ахэм ишIуагъэ
нахь къэкIоным фэшI.

Тызыхэлъэгъэ, зэдгъэшIэ-
гъэ медицинэ тхыгъэхэм
джыри Iэрыфэгъоу зы шIы-
кIэ къахэтхыгъ. Чыир мэ-
узымэ, ишIуагъэ къэкIошIт
псы гъэжъоэгъэ стырэу стэ-
чаным изым балъзамэу «Зо-
лотая звезда» зыфалорэм
фэдэ такъыр цIыкIу (шъэ-
жъыпэмкIэ) хаплъхэу,
пшъхъэ зыгорэ къехъухы-
гъэу ащ зытеууIубэу та-
кыкIы 3 — 5-м псы стырым
къыхэкIырэ пахъэр зыIуп-
цэмэ.

... Пэм жъыр ымыщэрэмэ

Пэтху-Iутхур къызэре-
жъагъэм лъыпытэу пшIэн
фаеу врачхэм алъытэрэр
**псы стырым плъахъохэр
тIэкIурэ хэбгъэтынхэр ары**.
Ахэм къызэрэхэгъэщырэм-
кIэ, лъэгъушъохэр рефлек-
торнэу чыишхъэм епхы-
гъэх. Арышъ, тэрэзэу плъа-
хъохэм «ваннэ стырыр»
афэтишымэ (такъыкIи 8 —
10-м псыр нахь стыры
пшIыгъэ, градус 37-м къы-
щегъэжъагъэу 40 — 45-м
нэсэу), пэм жъыр къыщэу
псынклэу хъушIт.

**Псауныгъэ шъуиIэнэу
тышъуфэлъаIо.**

Зыгъэхъазырыгъэр ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

САБЫЙХЭМ ЯДУНАЙ

Зауррэ Заремэрэ

Зауррэ Заремэрэ зэш-зэ-
шыпхъу цIыкIух, къызэте-
хъухагъэх, зымышIэрэм зэ-
тIуазэх шIошIы, алапэ зэрэ-
мылыгъэу, зэпэзырэхэу къы-
хэкIырэп. Лъэшэу зэгурэIох
— Iулъхъэ цIыкIу зэфэдэ
амышIэу рагъэхырэп. Мэша-
лахъэу сабый дышгъэх, Iуи
шIи апылгъэп, ежъ-ежъырэу
залыгъыжыкI.

Заур — нахыжъ, шъы-
рыт, Iупытэ дэд, къэчыхъэлэ
псынклэп, хъоршэр нэклапкIэп.
Заремэ илъэсым къехъукIэ
нахыкI, ау чан, гушIубзыу-
щхылэ, джэгул. Ялэгъу сабый-
хэми псынклэу ахэзагъэ,
кIэлэцIыкIу IыгъыпIэм, зыхэс
купыми ыгупчэ шъыпкь —
орэдыIоным, къэшъоным,
пкIэн-лъэным — пстэуми ре-
нэу афэклэщыгъу, пэрытныгъэр
икIас.

Заур цIыф цIыкIу гъэшIэ-
гъон-гъэтIылыгъэ-гупсэф,
гушылэ лые кыIорэп, гу-
пшысэкIо шъыпкъэу, ыIитIу
ыпчанэ регъэуцо, иныгъэу
цIыкIу хужьыгъэм фэдэу,
мокIэ, мыкIэ тезэкIухъэ. Ынэ
шIуцIэ дахэхэр нэпцэ зэхэкIэ-
кIэщыгъэмэ хьалэлэу, Iоры-
шIэу къахэллгъых. Мары шэ-
джэгъуашхэр зышIыгъэхэ са-
бийхэр Iанэм къыпэтэджы-
кIыжыкIы. Заремэ ыш ынэ
зыкIи теплъэхъукIырэп. Щай
стэчан ныкъошIшъым дэжъ
щылэ печенитIур къепхъуа-
тэ, ишъыпкъэу elo:

— А Заур, мы уиIахь сыда
къызэкIэбгъанэрэр, уинасып
нэмыкIэм ябгъэшхынэу ара?
— янэжъ къарило хабзэр ыгу
риубытагъ.

Ар зэхэзыхыгъэ кIэлэпIу
бзылыфгъэм щхыр къыщы-
хъагъ.

ЗыплыхъаIо ащэшт са-
бийхэр зэгъагъэуцох. Заремэ
епIожьынэу щымытэу Заур
ыIапэ ылыгъэу пстэуми апэ-
дэдэ къеуцо. Къэлпъан шъхъэ-
шхо къетIыргъу, Заремэ цIы-
кIум нэжыкIэ ар зэкIэфэ, пшъэ-

шъэжъые блан. Заур гумэкIы-
хэрэп, ау еджэн-къэлотэн Iоф-
хэмкIэ ыпшъэ кIогъуае — сыд
фэдэрэ упчIи иджэуап ешIэ.

Ар шъошIа ащ фэдэу зы-
кIэлэуш дэдэр? УпчIэныр инэ-
рыгышъ ары. Нэнэжърэ тэ-
тэжърэ акIэрыгъэси зыфае
щылэп. Ащ пшысэхэр къызэ-
риIуатэрэр! Зэхэзыхырым
ыгъэшIагъо екъу! Хысапым-
кIи Iазэ. Нахыби, нахь макIи
хэмыукъоу къыредзэ. Джащ
пае кIэлэцIыкIу IыгъыпIэм
шъэожъыем «гупшысэкIо
цIыкIу» цIэу щыраIо.

Заремэ щэджэгъо чъые
ужым зифэпэжыкIы зыхъукIэ,
шынахыжъыр лъэллгъэ, пшъэ-
шъэжъые псынклэм шыгъуп-
шэгъэ носки, платыку цIыкIу-
хэр къыфегъотыжъых, фехъы-
жыкIы. Хъарзынба зэш-зэ-
шыпхъоу ущытыныр — зэфэ-
гумэкIыжыкIы, шIу зэрэлъэ-
гъух.

Зымафэ ИлъэсыкIэ мэфэкI
концертм хъупхъэу зэрэхэлэ-
жъагъэм пае Заремэ шIухаф-
тынэу джэголъэ шъэбэ дахэ
къыратыгъ. Ау ышэу Заури
ащ фэдэ къыратымэ зэрэшIои-
гъор ариIуагъ, илъэлэуи къыфа-
гъэцIагъ.

Мышгъэ сурэт шъабэм
еплэызэ Заур усэ цIыкIу къы-
Iуагъ, «Заур усаIо хъугъэ, За-
ремэ артисткэу къэхъугъ», —
ыIуи якIэлэпIуи гушIуагъэ.

Ощхышхо къещхы. Зэш-зэ-
шыпхъухэр зэгъуытагъэу
унэм исых. Мызэщынхэу хы-
рыхыхъэ ешIэх, Заур хэт те-
фэри къело, къешIэ, Iуш дэд.
Заремэ дунаир фикъужьырэп:
«Сэ сшынахыжъэ Заурики,
спсэ цIыкIу!» — емышIэ-
шIумышIэу зырещэкIы, къе-
бэухъэ. Адрэр лIы закI, Iогу-
шIукIы макIэу. Уяплъы зэ-
пытыгъэкIи уязэщыштэп.

Зэш-зэшыпхъу цIыкIухэр
Тхэм къеухъумэх, хъупхъэ дэ-
дэу къэтэджих. Тхъагъоба
ныкылыфгъэу уиIэныр!

МАМЫРЫКЪО Нурыет.

Уигумэки кыбдэзыгощырэм уегъэльэшы

Тиреспубликэ иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» игъэцэкIэкIо куп изэлухыгъэ зэхэсыгъо лъэпкэ юфыгъоу кыщалэтыгъэхэр щылэныгъэм кыпкырэкIых. Сирием щыпсэурэ тилъэпкыгъумэ рэхъатныгъэ ялэп, хэгъэгум щыклорэ зэо-банэхэм ахэщэгъэ хъугъэх. Ятарихъ чыгу къэзыгъэзэжырэ адыгэмэ лэпылэгъоу ящыклагъэм Адыгэ Хасэр сыдэуштэу хэлэжъэн ыльэкIышта?

Адыгабзэм изэгъэшIэн, игъэфедэн, лъэпкэ юфыгъохэр дэгъоу зыгъэцэкIэрэмэ щытхъу тхылхэр афэгъэшъо-шэгъэным, нэмыкIхэм атегушылагъэх.

Сирием щыкыбэрхэм цыфхэр нахъышIоу ащыгъэгъозэгъэнхэм, хэбзэ юфкIэ тилъэпкыгъухэр заом кыххэщыжыгъэнхэм афэшI Адыгэ Хасэм Мыекъуапэ митингъ щызэхышъэ шIоигъу. Ащ даклоу, ятарихъ чыгу кыкIожыгъэ тилъэпкыгъумэ Адыгэ Хасэр, тыхэбзэ кыулыкъушIэхэр лэпылэгъу зэрэфэхъухэрэм кытегушылагъэх Адыгэ Хасэм итхъаматэу Бэгъушъэ Адам, АР-м лъэпкэ юфхэмкIэ, Iэклиб кыэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкыгъумэ адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкли кыбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхъаматэу Шъхъэлэхъо Аскэр. Анахъэу кыххэщыжыгъэр Тэхъутэмыкыое, Шэуджэн, нэмыкI районхэм якъуаджэхэр Сирием кыкIыжырэмэ псэупIэ зэрэфэхъугъэхэр ары. Къуаджэхэм адэхэр лэпылэгъу кыафэхъух, зэлъэпкыгъухэр егъашIэм зэрэшIэщыгъэхэм фэдэу здыщыIэх.

Пэнэхэс кыкIожыгъэ адыгэхэр къуаджэм щыщ зэрэхъугъэхэр, гупсэф зэрэшагъотыгъэр дунэе кыбар шыгъэн фаеу зылыгъэрэм адетэгъаштэ. Чылэм дэхэр Сирием кыкIыжыгъэмэ зэралэгъокIыгъэхэр пшысэ дахэм фэзыгъадэрэмэ талокIэ. Адыгэ шэнхэбзэхэр зэрэпытэхэр ащ кыеушыкхаты.

Лыхъужым янэ ишIушIагъ

Абхъазым ишъхъафитыныгъэ фэзаозэ лыхъужэу фэхыгъэ Шэ-

уджэн Мурат янэу Нурыет ишIушIагъи сыда зымыасэр?! Кошхъаблэ дэт унэм Сирием кыкIыжыгъэ адыгэ унагъор чIигъэхъагъ. Адыгэ Хасэм хэтхэм Шэуджэн

Нурыет дэгъоу ашIэ. Адыгэ Хасэм итхъаматэу Бэгъушъэ Адамрэ Шэуджэн Муратрэ зэгъусэхэу Абхъазым ишъхъафитыныгъэ фэзуагъэх.

Опсэу, Нурыет, уишIушIагъэ цыфхэм ащыгъупшэщтэп.

Ламэкъо Эдуард, Ацумыжъ Юсыф, нэмыкIхэу Адыгэ Хасэм хэтхэр Сирием кыкIыжыгъэмэ яшIуагъэу арагъэкIырэм тапэкIи гъэзетеджэхэр щыдгъэгъозэщтых.

ШэныгъэмкIэ упчIэжыгъу куп

Щылэныгъэр нахъышIоу цыфхэм кыагурылоным, тарихым ыкли шэн-хабзэхэм ащыгъэгъозэгъэнхэм афэшI шIэныгъэлэжъхэр юфым чанэу кыххэщыжыгъэх. Адыгэ Хасэм игъэцэкIэкIо куп унашъоу шаштагъэм уегъэгущо. Щылэныгъэм ильэныкыо зэфэшъхъафхэр кыдалыгъэхэзэ, политикэм, экономикэм, бзэм, шэн-хабзэмэ апылэ шIэныгъэлэжъхэр зыхэтышт купыр зэхэщт. МэщфэшIу Нэдждэт ащ фэгъэхыгъэ пшъэрылхэр фащыгъэх.

Адыгэ Хасэм изэлукIэ хэлэжъагъэмэ зэралытагъэмкIэ, ныбжыкIэхэр шIэныгъэлэжъмэ алулэнхэм кIэхъопсых. Шэныгъэлэжъхэр упчIэжыгъу ашIы-

паркым ашагъэуцугъэх. УрысыбзэкIэ шIуфэс гушыIэхэр тхыгъэхэу елкэ лъапсэхэм кыащэлэагъох. АдыгабзэкIэ зыгушыI нэмыIэмэ зэралытагъэхэр гухэкI.

Адыгэ Хасэм унашъоу шаштагъэм кышело урысыбзэри, адыгабзэри агъэфедэхэзэ мэфэкIхэм яхъулIэу кыалэр, зэкIэ республикэм ипсэупIэхэр агъэкIэрэкIэнхэ зэрэфаер. Ащ фэдэ юфхэм алыплъэшт цыфхэри зэхэхэм цагъэ-нэфагъэх.

Щытхъу тхылхэр

Лъэпкэ юфыгъомэ чанэу ахэлажэхэрэм щытхъу тхылхэр Адыгэ Хасэм афигъэшъуашэу ыублэшт. Ащ фэгъэхыгъэ зэхэхэр филармонием щыклошт. Сирием кыкIыжыгъэ тилъэпкыгъумэ лэпылэгъу афэхъугъэхэр арых апэу щытхъу тхылхэр зэралытхэр.

Зэфэхъысыжъ кIэки

Къуаджэу зыщыщхэм я Адыгэ хасэхэм ацIэкIэ зэхэхэм кыырагъэблэгъагъэр макIэп. Кошхъаблэ, Хъакурынхъаблэ, Тэхъутэмыкыуае, Улапэ, Блащэпсынэ, Теуцожь районым икъуаджэхэм, нэмыкIхэм ащыщхэр Адыгэ Хасэм изэлукIэ хэлэжъагъэх. Болэкъо Аслъан, Шъхъапшъэкъо Гъучыпс, Чэтыжъ Аслъан, Бэгъырэкыо Нурбий, Щэ-шIэ Аслъан, ХъокIо Азмэт, Къу-мыкыу Аскэрбий, нэмыкIхэри зэхэхэм кышъыгушылагъэх. Адыгэ Хасэм игъэцэкIэкIо куп хэтхэу МэщфэшIу Нэдждэт, Нэгъуцу Аслъан, Хэкужъ Адам, Къуекыо Аслъанбий, Тхъаркыохъо Сафьет, Нэхэе Аслъан, Бэгъушъэ Адам, Адыгэ Хасэм инахыжыгъэм ясовет итхъаматэу Хъунэго Чэтиб, нэмыкIхэри лъэпкэ юфыгъохэм кыагушылагъэх. Унашъоу рахъу-хъагъэхэр щылэныгъэм зэрэщыпхырашъырэр тинэплъэгъу итышт.

Сурэтым итыр: Адыгэ Хасэм изэлукIэ макIо.

щтых, ежъхэми щылэныгъэм зыфагъэсэшт.

АдыгабзэкIэ атетхагъэп

Адыгабзэм изэгъэшIэнрэ игъэфедэнрэ бэрэ зэрэтегушыIэхэрэр дэгъу, ау юфхэр зэралыкIуатэхэрэм уигъэра-зэрэп. МэфэкI елкэхэр Мыекъуапэ ипчэгъу ыкли кыэлэ

ТИКОНЦЕРТХЭР

ЯорэдхэмкIэ тагъэгъушIо

2013-рэ ИлъэсыкIэм фэгъэхъыгъэ мэфэкI пчыхъэзэхэхъэхэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние гъэшIэгъонэу щыкIуагъэх. Урысыем и Къыблэ шъолыр иарти-стхэр, тиреспубликэ икIэлэцыкIу ансамблэхэр кышъуагъэх, уджыгъэх.

Къэбэртэе-Бэлъкъарым иорэдыIо ныбжыкIэу Лилу, Адыгеим щыщхэу Нэчэс Анжеликэ, Дзыбэ Мыхъамэт, Мыгу Айдэмыр, Лыбзыу Аслъан, нэмыкIхэм тагъэгъушIагъ. Артистхэм бэрэ Iэгу афытеохэзэ, пчэгум икIэрыкIэу кытырашъэжыхэу кыххэкIыгъ.

КIэлэцыкIу-ныбжыкIэ купэу «Шпаргалкэр» зызэхашагъэр илъэс 18 хъугъэ. Ащ иконцерт хэлэжыгъэ кIэлэеджаклохэм ясэннаушыгъэ кыагъэлъэгъуагъ.

Илъэсищ нахъ зымыныбжъ кIэлэцыкIумэ оред кызыраIуагъэр, кызырэшъуагъэхэр тыгу рихыгъэх.

Сурэтыр пчыхъэзэхэхъэм кыицыты-рахыгъ.

Нэклибгъор зыгъэхъаырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкэ юфхэмкIэ, Iэклиб кыэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкыгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкли кыбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

**Редактор
шъхъалэр**
**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шъхъалэм
иапэрэ гуадзэр**
**МЭШЛЭКЪО
Саид**

**ПшъэдэкIыжъ
зыхырэ
секретары**
**НЭПШЭКЪУЙ
Заур**

**Редакциер
зыхъушIэр:**
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхъалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыкхаты-
гъэр:**
Урысые Федерацием
хэутым юфхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкли зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэоры-
шIапI, зэраушыкха-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчыагъэр
4010
Индексхэр
52161
52162
Зак. 30**

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00